

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU5

Nordiskt samarbete inklusive Arktis

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna och avslår motionsyrkandena. Utskottet har utifrån motionsyrkandenas innehåll valt att behandla sju områden i sitt betänkande. Dessa områden är nordiskt samarbete och gränshinder m.m., arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration, näring, transport, energi, och innovation, miljö, klimat och livsmedel, utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap, Arktis samt bilaterala relationer.

I betänkandet finns fjorton reservationer (S, SD, C, MP) samt ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2022/23:90 Nordiskt samarbete 2022.

Redogörelse 2022/23:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2022.

Ett femtiotal yrkanden i följdmotioner.

Ett fyrtiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Skrivelsens och redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Nordiskt samarbete och gränshinder m.m.	6
Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration	10
Näring, transport, energi och innovation	13
Miljö, klimat och livsmedel.....	16
Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap.....	19
Arktis	21
Bilaterala relationer	23
Motioner som bereds förenklat	24
Skrivelsen och redogörelsen	24
Reservationer	25
1. Nordiskt samarbete och gränshinder m.m., punkt 1 (SD).....	25
2. Nordiskt samarbete och gränshinder m.m., punkt 1 (C).....	28
3. Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration, punkt 2 (S, C)	30
4. Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration, punkt 2 (SD)	31
5. Näring, transport, energi och innovation, punkt 3 (SD).....	35
6. Näring, transport, energi och innovation, punkt 3 (C).....	37
7. Miljö, klimat och livsmedel, punkt 4 (SD)	38
8. Miljö, klimat och livsmedel, punkt 4 (C).....	41
9. Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap, punkt 5 (SD)	42
10. Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap, punkt 5 (C).....	44
11. Arktis, punkt 6 (SD)	46
12. Arktis, punkt 6 (C).....	47
13. Arktis, punkt 6 (MP).....	47
14. Bilaterala relationer, punkt 7 (SD).....	49
Särskilt yttrande.....	50
Nordiskt samarbete (SD)	50
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	51
Skrivelse 2022/23:90.....	51
Följdmotionerna	51
Redogörelse 2022/23:NR1	54
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	54
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nordiskt samarbete och gränshinder m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 3, 7, 8 och 15,

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 2–4, 18, 27,

28, 31, 34, 35, 40 och 43 samt

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 3.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

2. Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2,

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 6–13, 29 och

30 samt

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 3 (S, C)

Reservation 4 (SD)

3. Näring, transport, energi och innovation

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 5, 14–17,

32, 33 och 38 samt

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

4. Miljö, klimat och livsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1 och

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 19–

26.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (C)

5. Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 36, 37, 39,

41, 42, 48 och 49.

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (C)

6. Arktis

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 17,

2022/23:1460 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 1–5 och

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 47.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (MP)

7. Bilateral relationer

Riksdagen avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 44–46.

Reservation 14 (SD)

8. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

9. Skrivelsen och redogörelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2022/23:90 och redogörelse 2022/23:NR1 till handlingarna.

Stockholm den 1 juni 2023

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Magdalena Thuresson (M), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Joar Forssell (L), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Yasmine Eriksson (SD), Johan Büser (S), Katarina Tolgfors (M) och Gustaf Göthberg (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2022/23:90 Nordiskt samarbete 2022 och Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2022 (redog. 2022/23:NR1). Den 28 mars fick utskottet information om arbetet i Nordiska ministerrådet från Jessika Roswall, Sveriges minister med ansvar för nordiska frågor. Den 25 maj fick utskottet information om arbetet i Arktiska rådet från Utrikesdepartementets Arktisambassadör Louise Calais.

Skrivelsens och redogörelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelse 2022/23:90 redogör regeringen för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar under 2022, med huvudsakligt fokus på verksamheten i Nordiska ministerrådet där Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i hög grad präglade ministerrådets arbete. Vidare innehåller skrivelsen bl.a. information om arbetet med uppföljning av covid-19-pandemin och dess konsekvenser med ett tydligt fokus på hur de nordiska länderna ska hantera och stå bättre rustade inför en framtida kris. Samarbetet med Baltikum beskrivs som viktigare än någonsin. Nordområdessamarbetet med Arktis och Barents berörs också i skrivelsen.

I Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2022 (redog. 2022/23:NR1) redogörs för huvuddragen i Nordiska rådets verksamhet under det finländska ordförandeskapet. Det centrala temat för det finländska ordförandeskapet var välfärdsstaten och dess framtid i ett hållbart Norden. Även mål och syfte med närområdessamarbetet har lyfts fram och särskild uppmärksamhet har lagts vid det nordiska samarbetets framtid. Rysslands olagliga invasion av Ukraina har varit ett återkommande tema för debatt och diskussion.

Vidare behandlas bl.a. Nordiska rådets 74:e session, som anordnades i finska Eduskunta den 1–3 november 2022, samt en översikt över rådets övriga verksamhet under året. Berättelsen omfattar också redogörelser för de svenska riksdagsdelegationernas verksamhet i den parlamentariska Östersjökonferensen, den arktiska parlamentarikerkonferensen och den parlamentariska Barentskonferensen.

Utskottets överväganden

Nordiskt samarbete och gränshinder m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nordiskt samarbete, gränshinder med mera.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att profilera Norden på ett sätt som bidrar till en förstärkt ekonomisk ställning för att finansiera trygghet, välfärd och en förmåga att synliggöra nordiska värden i form av inte minst kultur och natur. I yrkande 3 anförs att de nordiska samarbetsministrarna bör höja ambitionsnivån i gränshinderarbetet. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att etablera ett nordiskt lagråd. I yrkande 18 anför motionärerna att man bör attrahera turism för att öka intresset för Norden som besöksmål och handelspartner. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 27 att det inrättas en nordisk samordning av sjukvårdsresurser. I yrkande 28 anförs att det bör tillsättas en utredning om en nordisk harmoniserad lagstiftning för hälsovård. I yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om jämställdhet. I yrkande 34 föreslås ett tillkännagivande om penningtvätt. I yrkande 35 föreslås ett tillkännagivande om en nordisk krisfond. I yrkande 40 föreslår motionärerna en samverkan om och granskning av islamistiska samfund i form av en nordisk projektgrupp. Slutligen anför motionärerna i yrkande 43 att det bör inrättas ett nordiskt inresebevis vid kommande samhällskriser.

I kommittémotion 2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om en samnordisk utvärdering av hur gränshinder bättre kan motverkas och hur stängandet av gränser i Norden kan förhindras. Vidare anförs i yrkande 7 att Sverige bör vara drivande för att säkerställa de gränsregionala informationstjänsternas verksamhet. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om en utvärdering av de nordiska ländernas hantering av covid-19-pandemin. Motionärerna anför i yrkande 15 att det är viktigt att belysa hur gränshindersproblematik drabbar jämställdheten.

I kommittémotion 2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om en översyn och modernisering av Helsingforsavtalet.

Utskottets ställningstagande

Samarbetet mellan de nordiska länderna är ett av de äldsta och mest omfattande regionala samarbetena i världen. Den nordiska modellen har blivit framgångsrik dels på grund av en hög samhällelig tillit, dels på grund av de nordiska ländernas starka och delvis unika demokrati- och folkrörelsetraditioner. Oavsett land kännetecknas Norden av en djup respekt för demokrati, rättsstaten, jämställdhet och mänskliga rättigheter. De gemensamma värderingarna bidrar till att förstärka Nordens position som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner. Utgångspunkten för det nordiska samarbetet är att det ska fokusera på områden där en gemensam nordisk insats skapar ett mervärde för de nordiska länderna och deras medborgare – det som även kallas nordisk nytta. Det handlar om att underlätta medborgarnas vardag, om erfarenhetsutbyte inför reformer på olika samhällsområden och om att få genomslag för gemensamma nordiska värderingar i internationella sammanhang.

Gränshinderrådet är ett politiskt tillsatt men oberoende organ som har i uppdrag att främja mobilitet mellan de nordiska länderna, vilket är en central del av de nordiska ländernas gemensamma vision ”Vår vision 2030”. Rådet identifierar, prioriterar och föreslår lösningar på gränshinder. Sveriges representant är den tidigare riksdagsledamoten och landsbygdsministern Sven-Erik Bucht. Utskottet noterar att i början av 2022 togs de kvarvarande inreserestriktionerna relaterade till covid-19-pandemin bort. Gränshinderrådets och informationstjänsternas arbete med de störningar som restriktionerna gett upphov till upphörde och arbetet med ordinarie gränshinder kunde återupptas. Utskottet konstaterar att Gränshinderrådet kan spela en viktig roll i att trygga mobiliteten mellan de nordiska länderna vid kriser. Detta avspeglar sig i det nya mandat som började gälla under 2022 och sträcker sig fram till 2024. Utskottet noterar att det i mandatet tydliggörs att Gränshinderrådet i kristider ska bidra till ett bättre kunskapsunderlag för en mer effektiv nordisk samordning i fråga om mobilitetsproblem genom att uppmärksamma regeringar, relevanta ministerråd och sektorer på problem som uppstår samt stå till förfogande för att finna lösningar. Utskottet uppmärksammar vidare att kopplingen till den politiska nivån blivit tydligare, vilket under det gångna året bl.a. ledde till flera kontakter mellan företrädare för Gränshinderrådet och samarbetsministrarna. Utskottet anser fortsatt att de nordiska länderna måste ha en dialog innan beslut fattas om att stänga gränser och att länderna också måste uttömma alla andra alternativ innan gränser stängs. De nordiska länderna bör tillsammans ta ansvar för de konsekvenser som en gränsstängning innebär, vilket är det som Sverige föreslagit i den s.k. samverkansmodellen.

Utskottet konstaterar fortsatt att de gränsregionala informationstjänsterna har särskild betydelse för det nordiska gränshinderarbetet och finansieras i olika omfattning av Nordiska ministerrådet. Ett av målen för Gränshinderrådet är vidare att stärka och utveckla samarbetet med informationstjänsterna. Under 2022 bidrog Gränshinderrådet till lösningen av fem gränshinder. Som exempel

infördes en rätt till ledighet från anställning i Sverige för personer som har ett politiskt uppdrag på lokal eller regional nivå i vissa andra länder (lagen [2022:102] om rätt till ledighet för politiska uppdrag inom EES, i Schweiz och i Förenade kungariket). I Sverige trädde även nya regler om föräldraskap i internationella situationer i kraft. Gränshinderrådet fokuserade under året på fyra temaområden: digitalisering, ömsesidigt erkännande av nordiska yrkesexamina, skattefrågor och samarbete kring befolkningsregister. Som en del av detta gjorde företaget KPMG en analys av det nordiska skatteavtalet i ljuset av att hem- och distansarbete är allt oftare förekommande. Analysen kommer att presenteras för samarbetsministrarna och de nordiska finans- och skatteministrarna under 2023. Utskottet konstaterar fortsatt (likt tidigare anført i bet. 2017/18:UU18) att det pågår ett fortlöpande arbete med att undanröja gränshinder och finner därmed ingen anledning att införa ytterligare organ för gränshinderfrågor. Vad gäller motionsyrkandet om en utvärdering av de nordiska ländernas hantering av covid-19-pandemin konstaterar utskottet att regeringen tillsatte en kommission i juni 2020 för att utvärdera de åtgärder som vidtagits för att begränsa spridningen av covid-19 i Sverige. Vad gäller det nordiska samarbetet under coronakrisen belyste kommissionen bl.a. vikten av nära samarbete även under kristider samt att en gemensam målsättning är att de nordiska länderna ska stå bättre rustade inför nästa kris (bet. 2021/22:UU5). Utskottet noterar även att nordiskt samarbete i krissituationer var en återkommande punkt på dagordningen vid samarbetsministrarnas möten under året. Under de inledande månaderna av året informerades ministrarna om störningar i den fria rörligheten som uppkommit på grund av de åtgärder som vidtagits för att bromsa smittspridningen av covid-19 och diskuterade hur det nordiska samarbetet kan värnas bättre i en kris. I syfte att förebygga och mildra konsekvenser för de som pendlar mellan nordiska länder fortsatte Sverige att driva på för att länderna bättre ska koordinera nationella beslut som påverkar rörligheten över gränser.

Arbetet med att profilera Norden internationellt styrs av en strategi för perioden 2022–2024 och sker huvudsakligen inom ramen för Nordic Talks, som är en serie livesamtal och poddar. Utskottet noterar att Nordic Talks fick ökad relevans under covid-19-pandemin eftersom formatet lämpar sig väl att genomföra digitalt. Vid FN:s klimattoppmöte i Sharm el-Sheikh, Egypten, anordnade Nordiska ministerrådet en nordisk paviljong med flera uppmärksammade arrangemang. Under hösten tillgängliggjorde Nordiska ministerrådet finansiering av ett förberedande arbete för en möjlig gemensam nordisk paviljong vid Världsutställningen i Osaka.

Ministerrådet för jämställdhet och hbtqi fortsatte under 2022 att utveckla arbetet på såväl jämställdhets- som hbtqi-området. Utskottet noterar att de nordiska jämställdhetsministrarna på jämställdhetsområdet prioriterade sitt åtagande att främja jämställdhet och miljö inom ramen för FN:s globala kampanj Generation Equality. Ett panelsamtal med representanter från nordiska regeringar, näringsliv och civilsamhälle genomfördes i februari i Oslo. Vid mötet i FN:s kvinnokommission i New York i mars ägde en

paneldiskussion rum med ministrar om jämställdhet och hållbara livsstilar i de nordiska länderna. Jämställhetssektorn inom Nordiska ministerrådet stod bakom ett officiellt sidoevenemang mellan UN Women och Afrikanska unionen vid FN:s klimattoppmöte i Sharm el-Sheikh i Egypten, där nordiska och afrikanska ledare diskuterade olika utmaningar kopplade till jämställdhet och klimat. Vidare sattes ett flerårigt projekt om psykisk ohälsa bland unga män i Norden och ett projekt om jämställdhet i fiskeri- och vattenbruksnäringen igång. I samarbete med bl.a. Ministerrådet för arbetsliv arrangerades i september en konferens i Oslo om ett jämställt arbetsliv: Ett jämställt Norden – åtgärder och lösningar för framtidens utbildning och arbetsliv.

Utskottet noterar att Nordiska ministerrådet de senaste åren har gjort en aktiv insats för att sätta turism på dagordningen och 2017 togs en gemensam nordisk plan fram för att främja turism i Norden. Planen löper under 2019–2023 och fokuserar på samarbete kring digitalisering och innovation för att stärka konkurrenskraften i branschen, stärkt profilering av Norden på långväga marknader samt mer samarbete för att skapa goda ramvillkor för hållbar turism.¹

Den 27 juni ägde ett finansministermöte rum i Oslo. Ministrarna diskuterade de ekonomiska konsekvenserna av Rysslands aggression mot Ukraina och den höga inflationen. Utskottet noterar att det fanns en samsyn om behovet av riktade finanspolitiska åtgärder för att stödja utsatta grupper, samtidigt som det var viktigt att finanspolitiken inte bidrog till att driva på inflationen och att ordnade budgetprocesser och finanspolitiska ramverk inte övergavs. Utskottet noterar att ministrarna också var överens om att sammanställa och bevaka finanspolitiska åtgärder i de respektive länderna för att motverka energikrisen och för att informera varandra om dessa.

Utskottet påminner, som anförs i betänkande 2021/22:UU5, om att det sedan 2015 finns ett nordiskt nätverk som ska främja samarbetet mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland när det gäller utbyte av kunskap och erfarenheter om det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Vid de nordiska justitieministrarnas möte sommaren 2018 kom ministrarna överens om att generellt fördjupa polissamarbetet. Ett beslut togs också om att stärka nordisk forskning om vissa aspekter av rekryteringen till våldsbejakande extremism. Vidare bedriver Nordiska ministerrådet även ett arbete mot penningtvätt och terrorfinansiering. Enligt utskottet utgör penningtvätt fortsatt ett allvarligt hot mot det globala finansiella systemet. Nordiska länder har drabbats av den här typen av kriminalitet under de senaste åren och det är uppenbart att det finns behov av en stärkt insats mot penningtvätt och terrorfinansiering.

Vad gäller motionsyrkandena på hälso- och sjukvårdsområdet antog de nordiska social- och hälsoministrarna under 2022, en deklaration om hur den nordiska hälsokrisberedskapen ska stärkas. Vidare skulle arbetet intensifieras

¹ <https://www.norden.org/sv/news/ny-plan-ska-lyfta-samarbetet-kring-turism-i-norden>

med utbyte av hälsodata, stärkt kommunikation mellan våra hälsovårdsmyndigheter och samordnade beredskapsövningar (Anna Hallberg, debatt den 8 juni 2022).

Vad gäller motionsyrkandet om Helsingforsavtalet noterar utskottet att regeringen anser att avtalet tjänat oss väl och att fokus snarare bör läggas på utmaningarna inom det nordiska samarbetet (Jessika Roswall, frågestund den 9 mars 2023).

Mot bakgrund av det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2022/23:1120 (C) yrkandena 3, 7, 8 och 15, 2022/23:2370 (SD) yrkandena 2–4, 18, 27, 28, 31, 34, 35, 40 och 43 samt 2022/23:2371 (C) yrkande 3.

Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration.

Jämför reservation 3 (S, C) och 4 (SD).

Motionerna

I motion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att utreda ökad en grad av harmonisering i den nordiska mervärdesbeskattningen.

I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att man bör öka omfattningen av studiebesök hos Nordiska rådet och nordiska skolor i grundskolan. I yrkande 8 anför motionärerna att kunskap i nordiska språk, nordisk kultur och historia i grundskolan bör vara prioriterat. Vidare anför i yrkande 9 vikten av internationellt konkurrenskraftig elitforskning i Norden. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att säkerställa att de nordiska språken erbjuds på de humanistiska fakulteterna. I yrkande 11 begär motionärerna ett tillkännagivande om att öka språkkunskaperna i skandinaviska, isländska och finska. Vidare föreslås i yrkande 12 en förstärkt nordisk kultursatsning. I yrkande 13 anför att återigen exekvera en nordisk kulturkanon. I yrkande 29 begärs ett tillkännagivande om att rapportera missförhållanden på den nordiska arbetsmarknaden. Vidare föreslås i yrkande 30 ett tillkännagivande om integration. Motionärerna anför att de nordiska samarbetsministrarnas integrationsprogram på integrationsområdet inte bör genomföras.

I motion 2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att inte bidra till nedskärningar som allvarligt skadar samarbetet på kultur- och utbildningsområdet.

I kommittémotion 2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om kultur- och utbildningssektorernas betydelse för den nordiska integrationen.

Utskottets ställningstagande

Ministerrådet för forskning och utbildning träffades den 4–5 maj i Trondheim. På mötet diskuterades akademisk frihet samt förskolans och de tidiga skolårens betydelse för att utjämna sociala skillnader mellan barn och unga. Det lades särskild vikt vid en bred samhällsekonomisk analys av betydelsen av investeringar under barnens tidiga år. Vidare antogs en reviderad version av Reykjavikdeklarationen. Deklarationen handlar i korthet om att kvalifikationer för högre utbildning från ett nordiskt land ska erkännas i de andra nordiska länderna.

Utskottet noterar att arbetet med att ta fram en ny nordisk språkdeklaration, som ska ersätta deklarationen om nordisk språkpolitik från 2006, fortsatte under året. Den tillfälliga arbetsgrupp som tillsatts för ändamålet fick förlängt mandat (ett ministerråd kan vid behov inrätta tillfälliga arbetsgrupper för väl avgränsade uppgifter). Det beslutades även att ministerrådet för utbildning och forskning och ministerrådet för kultur gemensamt ska underteckna den nya deklarationen. En tillfällig arbetsgrupp om förskolor och betydelsen av en kvalitativ förskoleundervisning tillsattes liksom en grupp som ska följa upp och komma med råd och förslag på hur man ytterligare kan utveckla det nordiska forskningspolitiska samarbetet.

Vidare godkändes programdokumentet till den nya Nordplus-programperioden (ett utbytesprogram för elever, studenter och verksamma inom utbildningsväsendet i de nordiska och baltiska länderna) som börjar 2023 och fördelningen av medel mellan de olika sektorsprogrammen inom Nordplus. Utskottet noterar att det under våren fattades ett temporärt beslut att kunna ge ekonomiskt stöd till ukrainska studenter som fått en tillfällig studieplats på ett universitet eller en högskola inom ramen för Nordplus. En utvärdering av den nordiska institutionen Nordforsk genomfördes. Utvärderingen visade att organisationen uppfyller målet om att stärka det nordiska forskningssamarbetet.

Samarbetsprogrammet för integration av flyktingar och invandrare löper under perioden 2022–2024 och syftar till att stödja de nordiska ländernas integrationsinsatser med fokus på att ta fram ny kunskap och dela erfarenheter. Utskottet noterar att en prioriterad fråga under året var hur man kan öka utlandsfödda kvinnors deltagande i arbetslivet. Denna fråga var i fokus för både det informella integrationsministermötet i Oslo som statssekreterare Sophia Metelius deltog i den 27 oktober och den årliga integrationskonferens som Norge stod värd för den 12–13 december.

När restriktionerna relaterade till covid-19-pandemin togs bort under våren kunde det nordiska kultursamarbetet starta på nytt. Utskottet noterar att den officiella invigningen av den nordiska kultursatsningen i Kanada, Nordic Bridges, genomfördes i Toronto i maj. Under hela året samarbetade och uppträdde konstnärer och aktörer från alla nordiska länder tillsammans med kanadensiska konstnärer på festivaler, konstinstitutioner och museer över hela landet. Flera evenemang turnerade både i Kanada och i Norden. Tack vare kultursatsningen synliggjordes många olika områden av nordisk konst och

kultur i Kanada, enligt skrivelsen. Inom ramen för Mondiacult 2022, Unescos världskonferens om kultur och hållbar utveckling, arrangerade Sverige tillsammans med övriga nordiska länder ett officiellt sidoevenemang för att stärka yttrandefriheten och den konstnärliga friheten. Sidoevenemanget genomfördes med stöd från Nordiska ministerrådet och Statens kulturråd.

Vad gäller motionsyrkandet om en nordisk kulturkanon hanterades ett likalydande yrkande i kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU10, Kultur för alla där kulturutskottet inte fann skäl till att utreda möjligheterna att införa en gemensam nordisk kulturkanon.

Under 2022 publicerade Kulturanalys Norden, ett kunskapscentrum för forskning, analys och jämförande statistik på kultur- och medieområdet i Norden, som bedrivs med stöd av Nordiska ministerrådet, rapporter för att förmedla kunskap och bidra till politikutvecklingen, t.ex. när det gäller konstens och kulturens frihet och den kulturella och kreativa arbetsmarknaden. Arbetet med att följa upp konsekvenserna av pandemin fortsatte under året. Det norska ordförandeskapet anordnade i slutet av november en konferens på temat nordiskt kultursamarbete efter pandemin, framför allt riktat till representanter för nordiska kulturinstitutioner och myndigheter. Utskottet konstaterar att pandemin drabbade hela sektorn, i synnerhet privata och ideella aktörer. En utmaning för det nordiska kultursamarbetet var att det för sektorn så viktiga internationella utbytet begränsades till följd av pandemin. Digitala lösningar har i viss mån fungerat som ett komplement men har inte kunnat ersätta de fysiska utrymmena som är så viktiga för stora delar av kultursektorn.

Vad gäller skattefrågor konstaterar utrikesutskottet liksom tidigare att mervärdesskattereglerna är harmoniserade på EU-nivå genom mervärdesskattedirektivet. I direktivet finns ramar och listor för vilka skattesatser länderna får tillämpa och för vilka varor och tjänster man får ha lägre skattesatser (bet. 2021/22:UU5). Vidare fokuserade även Gränshinderrådet på bl.a. skattefrågor under året, och företaget KPMG gjorde en analys av det nordiska skatteavtalet i ljuset av att hem- och distansarbete är allt oftare förekommande. Analysen kommer att presenteras för samarbetsministrarna och de nordiska finans- och skatteministrarna under 2023, enligt regeringen.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker utskottet motionerna 2022/23:1120 (C) yrkande 2, 2022/23:2370 yrkandena 6–13, 29 och 30 samt 2022/23:2371 (C) yrkande 1.

Näring, transport, energi och innovation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om näring, transport, energi och innovation.

Jämför reservation 5 (SD) och 6 (C).

Motionerna

I motion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att utreda en gemensam nordisk bolagsrätt. I yrkande 14 anförs att det näringspolitiska arbetets övergripande mål bör handla om en energipolitisk strategi, gemensamma skattereformer och infrastruktursatsningar som kan skapa goda förutsättningar för ekonomisk tillväxt med starka reala inkomstökningar. I yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att etablera lokala nordiska myndighetsstrukturer inom och emellan kommuner och regioner för en integrerad regionalpolitik. Vidare anförs i yrkande 16 att de nordiska regionerna måste bli självförsörjande på energi. I yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att etablera ett nordiskt startup-nätverk och nordiska innovationshus. I yrkande 32 önskar motionärerna en synkroniserad digitalisering i Norden. I yrkande 33 föreslås ett tillkännagivande om risker i utbyggnaden av nya IT-nät. Vidare anförs i yrkande 38 att det eventuella transportministeriet bör få en decentraliserad organisation väl förankrad i regioner och kommuner som tar in viktiga aspekter utifrån de regionala och lokala förutsättningarna med hänsyn till lokalsamhällen och landsbygd.

I motion 2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta ett ministerråd för trafik, transporter och infrastruktur.

Utskottets ställningstagande

Det näringspolitiska arbetets övergripande mål är att bidra till hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i samtliga nordiska regioner samt att skapa ett effektivt samarbete i gemensamma näringspolitiska frågor. Utskottet noterar att genomförandet av visionsprojekten inom näringssektorn för perioden 2021–2024 genom åtta handlingsplaner och referensgrupper fortsatte under 2022. Arbetet tar sikte på att Norden ska vara ledande inom hållbar mineralproduktion, hållbar och konkurrenskraftig bygg- och bostadssektor, gröna transporter, cirkulära och hållbara affärsmodeller, digitalisering, artificiell intelligens och ansvarsfull användning av data, livsvetenskap (life science) och hälsoteknik samt hållbar maritim ekonomi. Arbetet sker i nära samarbete med den nordiska institutionen Nordic Innovation.

Vad gäller motionsyrkandet om en gemensam nordisk bolagsrätt, noterar utskottet att Nordiska ministerrådet 2019 tittade på möjligheten om att utarbeta ett förslag till en gemensam nordisk bolagsrätt efter att en rekommendation mottagits från Nordiska rådet. Nordiska ministerrådet gjorde bedömningen att det arbete som skulle krävas för att ta fram ett förslag till en gemensam nordisk aktiebolagslag skulle kräva resurser som inte stod i proportion till de positiva effekter en sådan lag skulle medföra för bolagen och valde därmed att inte utreda förslaget ytterligare.

Utskottet konstaterar än en gång att de nordiska regeringarnas samarbete inom ekonomi- och finansområdet leds av de nordiska finansministrarna som utgör det nordiska ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik (MR-finans). MR-finans möts en gång om året och diskuterar de områden inom finanspolitiken där nordiskt samarbete kan skapa större värde än om länderna handlade individuellt. Den 27 juni ägde ett finansministermöte rum i Oslo där ministrarna var överens om att sammanställa och bevaka finanspolitiska åtgärder i de respektive länderna för att motverka energikrisen och att informera varandra om dessa.

Det regionalpolitiska arbetets övergripande mål är att bidra till hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i samtliga nordiska regioner samt att skapa ett effektivt samarbete i gemensamma regionala frågor, anför regeringen i skrivelsen. Under 2022 fortsatte genomförandet av samarbetsprogrammet inom regionalsektorn för perioden 2021–2024 utifrån tre huvudteman: grön och inkluderande landsbygdsutveckling, grön och inkluderande stadsutveckling samt gröna, innovativa och resilienta regioner. Arbetet sker i nära samarbetet med den nordiska institutionen Nordregio. Under året fokuserade det regionalpolitiska arbetet på genomförandet av för sektorn relevanta delar av handlingsplanen i syfte att nå Vision 2030, samarbetsprogrammet, gränskommittéernas arbete och en ny modell för det gränsregionala samarbetet, tvärsektoriella projekt, den nordiska institutionen Nora och den nordatlantiska utvecklingsstrategin Naust och Vestnordenfonden.

Utskottet noterar att energisektorns nya samarbetsprogram för perioden 2022–2024 trädde i kraft den 1 januari 2022. Arbetet tar sin utgångspunkt i det hållbara energisystemets särskilda betydelse för grön omställning i Norden. Samarbetsprogrammet lyfter fram sju insatsområden som ska prioriteras de kommande åren. Det handlar om grön omställning av energisektorn, stärkt forskningssamarbete, elmarknadssamarbete, energieffektivisering, samarbete i EU och EES, social acceptans för energianläggningar samt grön omställning av transportsektorn. Vidare fortsatte det nordiska elmarknadssamarbetet under året med inriktning på att uppfylla den vision som har fastställts för den nordiska elmarknaden: ”År 2030 ska Norden ha världens mest konkurrenskraftiga, innovativa och konsumentorienterade elmarknad, som bidrar till att nå de ambitiösa nordiska klimatmålen”.

Utskottet uppmärksammar att närings- och innovationspolitiken i det nordiska samarbetet är organiserad under ministerrådet för hållbar tillväxt.

Under året fortsatte genomförandet av visionsprojekten inom näringssektorn för perioden 2021–2024 genom åtta handlingsplaner och referensgrupper. Arbetet tar sikte på att Norden ska vara ledande inom hållbar mineralproduktion, hållbar och konkurrenskraftig bygg- och bostadssektor, grön transport, cirkulära och hållbara affärsmodeller, digitalisering, artificiell intelligens och ansvarsfull användning av data, livsvetenskap (life science) och hälsovetenskap samt hållbar maritim ekonomi. Arbetet sker i nära samarbetet med den nordiska institutionen Nordic Innovation.

Under 2022 fortsatte arbetet med att genomföra ministerdeklarationen Digital North 2.0. Deklarationen syftar till att bidra till genomförandet av Vision 2030 genom att bl.a. öka rörligheten och integrationen genom gemensamma gränsöverskridande digitala tjänster och genom främjandet av grön ekonomisk tillväxt. Under året fortsatte även arbetet med programmet för gränsöverskridande digitala tjänster (Cross-Border Digital Service Programme). Inom fokusområdet digital innovation lanserades Nordic-Baltic 5G Monitoring Tool, som syftar till att utveckla en kvantitativ översyn av utbyggnaden av 5G i Norden och Baltikum. Verktöget är tänkt att ge en god grund för att kunna ta fram gemensamma lösningar på gemensamma utmaningar i fråga om uppkoppling. Vidare initierades två arbetsgrupper som avser att stärka samarbetet om e-förvaltning och genomförandet av EU-lagstiftning i den nordisk-baltiska regionen. Den studie om digital inkludering som initierades under hösten 2021 presenterades under året. Nya projekt som syftar till att stärka den digitala inkluderingen i regionen kommer att tas fram. Ett nordisk-baltiskt digitaliseringsministermöte ägde rum i Oslo den 6 september. Utskottet noterar att ministrarna diskuterade möjligheten att stärka samarbetet om en digital och hållbar nordisk-baltisk region. Diskussioner fördes också om ett potentiellt gemensamt nordisk-baltiskt förhållningssätt till digital säkerhet, med tanke på Rysslands aggression mot Ukraina och utvecklingen i närområdet.

Utskottet har tidigare tillkännagett regeringen att de nordiska länderna ska förstärka samordningen av stora uppgifter inom infrastruktur i ett eget ministerråd för infrastruktur vid Nordiska ministerrådet. Utskottets anser att bättre koordinering är helt avgörande för att Norden ska nå målen i statsministrarnas vision 2030 samt säkra nordisk försvarsförmåga. Visionen kräver att vi samordnar politiken mellan de nordiska länderna för att skapa hållbara transportlösningar till havs, på land och i luften. Det handlar bland annat om elektrifiering av hamnar och sjöfarten, elektrifiering av flyget, hållbara godstransporter och en nordisk plan för höghastighetståg. Utskottet anser även att det oroliga säkerhetsläget manar till en ökad koordinering gällande digital infrastruktur.

Vad gäller de nu aktuella motionsyrkandena om inrättandet av ett gemensamt nordiskt ministerråd för trafik, transporter och infrastruktur står utskottet fast vid sitt tidigare uttryckta behov av att regeringen inrättar ett sådant ministerråd (bet. 2020/21:UU4 punkt 2, res. 6, rskr. 2020/21:338, skr. 2022/23:75). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör verka för ett

ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor inom det nordiska samarbetet (bet. 2020/21:UU4 s. 29). Regeringen anför i skrivelsen att frågan om att inrätta av ett transportministerråd avhandlades vid det nordiska transportministermötet i Fredrikstad den 7–8 november. I en gemensam deklARATION enades ministrarna om att värna och utveckla det nordiska transportsamarbetet inom ramen för befintliga samarbetsformer. Mot bakgrund av ovanstående anser regeringen att riksdagens tillkännagivande att regeringen bör verka för ett ministerråd för infrastruktur och transportfrågor inom ramen för det officiella nordiska samarbetet är slutbehandlat. Utskottet finner inte anledning att redan nu gå till ett nytt tillkännagivande om att inrätta ett ministerråd för infrastruktur- och transportfrågor.

Mot bakgrund av ovanstående avstryker därmed utskottet motionerna 2022/23:2370 yrkande 5, 14–17, 32 – 33, 38 samt 2022/23:2371 yrkande 2.

Miljö, klimat och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om miljö, klimat och livsmedel.

Jämför reservation 7 (SD) och 8 (C).

Motionerna

I motion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om nordiskt genomförande av Agenda 2030. I yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om ambitionen att bli världens mest hållbara och integrerade region. Vidare anføres i yrkande 20 att svanmärkningen bör utvidgas till nya produktgrupper inom området cirkulära produkter. I yrkande 21 anför motionärerna att det behövs en helhetssyn i avfallshanteringen för att den ska vara hållbar. I yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om att effektivisera klimatpolitiken. I yrkande 23 föreslås ett ökat nordiskt samarbete för hållbara havsnäringsvar. Vidare anføres i yrkande 24 att det behövs krafttag för minskad övergödning av Östersjön. I yrkande 25 anför motionärerna att Sverige, inom ramen för det nordiska samarbetet, bör arbeta för att de nordiska länderna i högre utsträckning än i dag harmoniserar djurskyddslagstiftningen och regelverket för uppföljande kontroller så att bristande djurskydd inte ska kunna utgöra en konkurrensfördel inom Norden. I yrkande 26 betonar värdet av att livsmedelspolitiken betonar kulturarvet i mat och livsmedel, samt lyfter fram frågor som maten och sjukdomar samt livsmedelslager inför kriser.

I kommittémotion 2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1 anføres att regeringen bör fortsätta att arbeta för att göra Norden till den mest integrerade och klimatsmarta regionen i världen.

Utskottets ställningstagande

De nordiska ländernas officiella samarbete styrs av en gemensam vision som kallas Vår vision 2030 och som antogs av de nordiska statsministrarna 2019. Visionen slår fast att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030. Under perioden 2021–2024 inriktas visionsarbetet på satsningar under de tre strategiska prioriteringarna om ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. Satsningarna stakas ut i en gemensam handlingsplan. Vidare tog det norska ordförandeskapsprogrammet under 2022 avstamp i Vår vision 2030 och lyfte särskilt fram havets roll i den gröna omställningen. Utskottet uppmärksammar att de nordiska statsministrarna antog en gemensam deklaration på temat under ett möte i Oslo i augusti. Sverige deltog också i ett högnivåmöte om havsbaserad vindkraft med Östersjöstaterna (utom Ryssland) på Bornholm i augusti 2022.

Utskottet konstaterar att Vår vision 2030 utgör ramverket för genomförandet av Agenda 2030 i det nordiska samarbetet. Den nordiska expertgruppen för hållbar utveckling bistår i genomförandet och uppföljningen av visionen samt det tvärgående arbetet med hållbar utveckling inom Nordiska ministerrådet. Expertgruppen ska säkerställa att det finns en tydlig koppling mellan arbetet med hållbar utveckling i Norden samt Agenda 2030. Under 2022 genomfördes bl.a. en granskning av Nordiska ministerrådets arbete med hållbar utveckling. Vidare diskuterade expertgruppen en gemensam nordisk frivillig granskning av genomförandet av Agenda 2030 att presentera vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling 2024.

Det nordiska miljömärket Svanen fortsatte under året att utveckla och revidera kriterier på områden med stor potentiell miljö- och klimatnytta, bl.a. e-handelstransporter och kontorsbyggnader, enligt regeringen. Arbetet inom Svanen med att digitalisera och effektivisera kriteriearbetet och hanteringen av ansökningar om licens fortgick, liksom kommunikation om svanmärket som ett bra klimatval. Utskottet konstaterar att nya nordiska riktlinjer beslutades vid miljö- och klimatministrarnas möte i maj.

Utskottet noterar (likt i bet. 2020/21:UU4) att regeringen har antagit både en strategi och en handlingsplan för en cirkulär ekonomi där avfall ses som en resurs. Att främja och uppnå giftfria och resurseffektiva kretslopp är en prioritet för regeringen. Sedan flera år tillbaka är avfallshierarkin införd i miljöbalken för att reglera hur avfallsinnehavare ska hantera sitt avfall för att öka resurseffektiviteten. Bestämmelser och målsättningar med avfallshantering grundar sig på EU-gemensamma beslut och den marknad för avfallshantering som finns inom unionen. Dessa mål och bestämmelser utgör även för övriga nordiska länder grunden i avfallshanteringen.

Under 2022 arbetade miljö- och klimatsektorn fortsatt med att genomföra visionsprojekt om bl.a. naturbaserade lösningar, marint skräp, textilier, offentlig upphandling och klimatomställning i Norden. Utskottet uppmärksammar att Sverige leder samarbetet om accelererad elektrifiering och hållbara godstransporter samt ett projekt om klimatomställning i

näringslivet. Mot bakgrund av ministrarnas beslut om nordiskt samarbete för ett globalt avtal mot plastföreningar startades också ett nytt stort visionsprojekt för att ta fram underlag till förhandlingarna. Arbetet med att genomföra samarbetsprogrammet för miljö och klimat för perioden 2019–2024 fortsatte också.

Utskottet konstaterar återigen att nordiskt samarbete är viktigt för att stödja det regionala och globala samarbetet bl.a. med kunskaper om metoder och miljöeffekter (bet. 2021/22:UU5). Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco) är viktigt för att stödja arbetet med att reducera utsläpp till Östersjön. Utrikesutskottet konstaterar att motionsförslag om åtgärder för minskad övergödning av Östersjön har prövats av miljö- och jordbruksutskottet vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2020/21:MJU11 Vattenvård, där motionerna avstyrktes.

Utskottet anser fortsatt att havsförurning är en mycket oroande effekt av utsläppen av koldioxid från fossila bränslen som riskerar att försämra havens förmåga att bidra till livsmedelproduktion och det syre vi andas (bet. 2020/21:UU4). Vidare fortsatte ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk, under 2022 arbetet med fokus på hållbara livsmedelssystem, med att och utveckla en blå och grön bioekonomi samt med Vår vision 2030.

Under året togs även ett initiativ till en utvärdering av samarbetet inom livsmedels- och djurområdet. Utifrån intervjuer med berörda togs en konsultrapport med rekommendationer fram. Rekommendationerna diskuterades vid en workshop i oktober och det beslutades att arbetet med utvärdering och förändring ska fortsätta under 2023, enligt skrivelsen.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om djurskydd, (bl.a. i betänkandena 2014/15:UU9, 2012/13:UU3 och 2011/12:UU9.). Utskottet konstaterade då att den s.k. Växjödeklarationen om djurskydd och livsmedel betonar vikten av ett gott djurskydd som speglar samhällets etiska värderingar. Deklarationen understryker också Nordens position som en föregångsregion när det gäller djurhälsa och djurskydd. Vidare behandlades motionsyrkanden om djurskydd i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU9 där motionerna avstyrktes.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker utskottet motionerna 2022/23:1120 (C) yrkande 1 och 2022/23:2370 (SD) yrkandena 11 och 19–26.

Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap.

Jämför reservation 9 (SD) och 10 (C).

Motionerna

I motion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 36 anförs att Norden ska bejaka de juridiska och bilaterala förbindelserna mellan Norden och Storbritannien. Vidare anförs motionärerna i yrkande 37 att regeringen bör utreda möjligheten att skapa rutiner för att koordinera införandet av EU-direktiv i de nordiska ländernas lagstiftning. I yrkande 39 föreslås ett tillkännagivande om ett ökat nordiskt försvars- och säkerhetssamarbete. I yrkande 41 anförs att den nordiska krisberedskapen bör inventeras, samordnas och koordineras. I yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta en nordisk krisberedskapskommitté under statsministrarna. I yrkande 48 önskas ett ökat arbete med att säkerställa en långsiktigt stabil handel mellan Norden och de anglosaxiska öarna samt att handelsfrågan prioriteras på högsta nivå. I yrkande 49 betonas vikten av att säkerställa att merparten av affärsnyttan inte hamnar i Tyskland utan sprids på alla de involverade länderna inom ramen för nordområdessamarbetet.

I kommittémotion 2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 9 anförs att det behövs ett ökat nordiskt samarbete för att hantera framtida kriser. Vidare anförs i yrkande 10 att det bör tas ytterligare steg i Stoltenberg rapportens anda.

Utskottets ställningstagande

Regeringen anförs i skrivelsen att Norge, under 2022, samordnade det informella nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet som leds av de nordiska utrikesministrarna (N5). Utöver de aktuella utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna prioriterade Norge, i egenskap av ordförandeland, också frågor som rörde multilateralism, rättsstaten och demokrati i Europa samt grön omställning. Vidare fäste Sveriges regering stor betydelse vid ett närmare och starkare nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete. Rysslands aggression mot Ukraina och stödet till Ukraina var de frågor som kom att uppta största delen av dagordningen. Mot bakgrund av utvecklingen och säkerhetsläget i Europa var det under året också särskilt angeläget och värdefullt att kunna föra en nära dialog i den nordiska kretsen. De nordiska länderna uppvisade en stor enighet, enligt regeringen. Utskottet välkomnar fortsatt att de nordiska samarbetsministrarna å det kraftigaste fördömt den provocerade, folkrättsstridiga och illegitima ryska invasionen av Ukraina.

Det nordiska försvarssamarbetet Nordefco fortsatte under 2022 att vidareutvecklas med utgångspunkt i det strategiska styrdokumentet Vision 2025. Under året hade Norge ordförandeskapet. De nordiska försvarsministrarna nyttjade vid ett antal tillfällen mekanismen för kriskonsultationer och informationsutbyte mellan försvarsdepartementen, bl.a. för att utbyta information om Rysslands aggression mot Ukraina, ländernas stöd till Ukraina, den säkerhets- och försvarspolitiska utvecklingen i länderna och sabotaget mot Nord Stream 1 och 2. Därtill genomfördes ministermöten på strategiskt viktiga platser som Kirkenes i Norge, Visby och Bornholm i Danmark. Mot bakgrund av den säkerhets- och försvarspolitiska utvecklingen beslutade försvarsministrarna i november att Vision 2025 ska uppdateras under 2023, enligt regeringen.

I skrivelsen beskrivs Hagasamarbetet som ett politiskt initierat nordiskt samarbete om räddningstjänst och krisberedskap som inleddes 2009. Samarbetet leds av en ämbetsmannagrupp och det konkreta arbetet genomförs av myndigheterna. Varje år hålls ett ministermöte, och under Islands ordförandeskap 2022 genomfördes det i Reykjavik i december. Vid mötet deltog Carl-Oskar Bohlin, Sveriges minister för civilt försvar. Utskottet noterar att Sverige är ordförande under 2023. Arbetet bedrivs utifrån de tre utvecklingsmål som antogs i december 2021; åtgärder efter lärdomar av covid-19-pandemin, hantering av händelser på grund av klimatförändringar samt värdlandsstöd. Erfarenheterna av de utmaningar som följde av pandemin visade på behov av att ytterligare stärka samverkan mellan länderna för att bygga beredskap. I linje med det första utvecklingsmålet genomfördes i september en workshop i Köpenhamn om hantering av nationella kriser, med deltagare från samtliga nordiska länder på både myndighets- och departementsnivå. Vid workshopen diskuterades erfarenheter från hanteringen av pandemin, men även konsekvenser av andra kriser.

Utskottet noterar att det danska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet under 2015 påbörjade en undersökning av formerna för en gemensam genomgång av kommande EU-rättsakter. Utskottet konstaterar vidare att Nordiska rådet under 2015 rekommenderade Nordiska ministerrådet att införa som en fast praxis att ordförandelandet löpande går igenom kommande EU-rättsakter. Ordförandelandet gör sedan en prioriteringsordning av dessa utifrån direktivens uppskattade betydelse för den fria rörligheten i Norden samt bjuder in till nordiska samråd om tolkning, process och genomförande. Samarbetsministrarna beslutade vid sitt möte i september 2019 om ett pilotprojekt där utökade former för samarbete kring genomförande av EU-rättsakter skulle utforskas.

Sedan den 1 januari 2021 är Storbritannien inte längre del av EU:s regelverk, vilket bl.a. innebär att den s.k. fria rörligheten upphört att gälla och nya brittiska migrationsregler trätt i kraft. Numera regleras relationen mellan EU och Storbritannien av ett avtal – handels – och samarbetsavtalet – som signerades den 30 december 2020. Som framgår av namnet innehåller detta avtal ett omfattande frihandelsavtal samt överenskommelser om samarbete på

en lång rad områden, inte minst mellan rättsvårdande myndigheter, enligt regeringen. Vad gäller motionsyrkandet om bilateralt nordiskt samarbete med Storbritannien konstaterar utskottet att handelsrelationen med Storbritannien efter Brexit hanteras i näringsutskottets handelspolitiska betänkande (bet. 2022/23:NU12 Handelspolitik). Vad gäller motionsyrkandet om Tyskland kan utskottet konstatera att frågor om internationell handel också behandlas i betänkande 2022/23:NU12, där likalydande yrkanden avslagits.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker utskottet motionerna 2022/23:1120 (C) yrkandena 9 och 10 och 2022/23:2370 (SD) yrkandena 36, 37, 39, 41, 42, 48 och 49.

Arktis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om Arktis.

Jämför reservation 11 (SD), 12 (C) och 13 (MP).

Motionerna

I motion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om nordområdessamarbetet om Arktis i fråga om miljö, kultur och säkerhet.

I kommittémotion 2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 17 anförts vikten av Norden som en stark röst i arktiska frågor.

I kommittémotion 2022/23:1460 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås en förstärkt och utvecklad dialog med aktörer i Arktis. I yrkande 2 anförts att Sverige ska verka för att all form av utvinning av fossila bränslen förbjuds i Arktis och i haven utanför. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 3 att förstärka och utveckla dialogen med aktörer i Arktis med avsikt att stärka fred, säkerhet och stabilitet i Arktis. I yrkande 4 anförts att Sverige kraftfullt ska driva på för att de globala målen för hållbar utveckling nås även i Arktis. I yrkande 5 anförts att urfolken ska få större inflytande över hur marken och haven i Arktis används.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Arktis är en viktig del i de nordiska ländernas samarbete och politiska utbyte. De nordiska samarbetsministrarna beslutade under 2021 om ett nytt arktiskt samarbetsprogram för Nordiska ministerrådet under perioden 2022–2024. Liksom i det tidigare samarbetsprogrammet är utgångspunkten ett hållbarhetsperspektiv baserat på Agenda 2030.

Vidare präglades arbetet under 2022 av konsekvenserna av Rysslands aggression mot Ukraina och Nordiska ministerrådet avbröt pågående Arktissamarbeten med ryskt deltagande tills vidare. Utskottet noterar att de sju

västliga medlemsländerna i Arktiska rådet kom överens om en paus för samarbetet med Ryssland. Ryssland innehar ordförandeskapet till maj 2023. I juni 2022 återupptogs delar av samarbetet, begränsat till de projekt där Ryssland inte deltar. De berörda projekten är en del av den tvååriga arbetsplan som antogs vid utrikesministermötet i Reykjavik 2021.

Vidare fördelades totalt 9,2 miljoner danska kronor under året till projekt inom ramen för Nordiska ministerrådets arktiska samarbetsprogram. Projekten fokuserade bl.a. på hållbar utveckling av Arktis miljö, hållbar förvaltning av arktiska marina områden och inkluderande utveckling för Arktis befolkning.

Utskottet konstaterar fortsatt att Sverige som ett arktiskt land har ett särskilt intresse av och ansvar för att främja en fredlig, stabil och hållbar utveckling och bidra till ett konstruktivt internationellt samarbete i den arktiska regionen. Vidare har Arktis länge beskrivits som ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde präglad av ett konstruktivt internationellt samarbete. Med Sverige och Finland i Nato kommer alla länder i Norden och Baltikum att dela samma säkerhetsplattform. Ett svenskt Nato-medlemskap kommer att innebära en samlad ansats till försvarsplanering och säkerhet i Nordeuropa, ett område som sträcker sig från norra Arktis till söder om Östersjön. Klimatförändringarna i Arktis har bidragit till ett ökat omvärldsintresse för regionen. Utskottet välkomnar möjligheterna som detta ger att mobilisera ett ökat engagemang för att hantera klimatförändringarnas konsekvenser i Arktis.

FN:s havsrättskonvention Unclos är en central del av det internationella havsrättsliga regelverket. Sverige bör enligt utskottet, som anförts i tidigare betänkanden, verka för att folkrätten, inklusive havsrätten, respekteras. Utrikesutskottet konstaterar återigen att Sverige bör verka för en begränsad uppvärmning av Arktis i enlighet med Parisavtalets mål om att minska den globala uppvärmningen samt verka för att den biologiska mångfalden bevaras i enlighet med målen i konventionen för biologisk mångfald och att genomföra en giftfri cirkulär ekonomi.

I sammanhanget vill utskottet påminna om att det vid upprepade tillfällen i tidigare års betänkanden om Norden (bl.a. bet. 2015/16:UU18 och bet. 2018/19:UU14) har uttalat att regeringen regelbundet bör informera riksdagen om utvecklingen i det arktiska området och verksamheten i Arktiska rådet och Barentsrådet. Utskottet står fast vid detta. Utskottet noterar att regeringens skrivelse om nordiskt samarbete för 2022 inkluderar en kortfattad beskrivning av Arktis- och Barentssamarbetet. Utskottet förutsätter att regeringen, utifrån den uppdaterade arktiska strategin, regelbundet kommer att informera riksdagen om utvecklingen i det arktiska området och för verksamheten i Arktiska rådet och Barentsrådet.

Den 25 maj deltog UD:s Arktisambassadör i utskottets sammanträde och redogjorde för regeringens arbete inom ramen för Arktiska rådet. Utöver uppdatering kring Ryssland informerades bl.a. att Norge tog över ordförandeskapet i maj 2023. Vidare redogjorde ambassadören för säkerhetspolitiska aspekter, underströk att det folkrättsliga ramverket i Arktis

med UNCLOS som kärna, fortsatt är intakt trots pausade samarbetsformat samt redogjorde för det ökande internationella intresset i regionen.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker utskottet motionerna 2022/23:1120 (C) yrkande 17, 2022/23:1460 (MP) yrkandena 1–5 och 2022/23:2370 (SD) yrkande 47.

Bilaterala relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om bilaterala relationer.
Jämför reservation 14 (SD).

Motionerna

I motion 2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om bilaterala samarbeten med Norge med prioritet på energi, näringsliv och arbetsmarknad. I yrkande 45 föreslås ett tillkännagivande om bilateralt samarbete med Danmark med fokus på rättspolitik och migration. Vidare anförs i yrkande 46 att bilateralt samarbete med Island bör fokusera på fiskerinäring och miljö.

Utskottets ställningstagande

Utrikesutskottet konstaterar att Sverige har mycket goda och nära relationer med Norge, Danmark, Island och Finland.

Norge är fortfarande en av Sveriges viktigaste handelspartner. I skrivelsen pekar regeringen ut områden som innovation och grön omställning där det finns goda förutsättningar för fördjupat samarbete med Norge. Vidare ägde flera bilaterala kontakter rum under 2022. Exempelvis antog de båda näringsministrarna en gemensam deklaration om grön omställning i samband med det norska kronprinsparets besök i Stockholm i maj 2022. Under 2022 antogs även det nya samarbetsprogrammet för arbetsliv som ska löpa under 2022 – 2024. Arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson deltog den 22 november i det årliga ministermötet som ägde rum i Oslo. På mötet diskuterades bl.a. utmaningarna på arbetsmarknaden under pandemin med representanter från arbetsmarknadens parter.

Regeringen anger i sin skrivelse att Sverige och Danmark har mycket goda relationer och nära samarbete inom många områden. Utskottet noterar att dåvarande minister för nordiskt samarbete Anna Hallberg genomförde ett gemensamt besök i Malmö tillsammans med minister Flemming Møller Mortensen 2021. Besöket och överläggningarna fokuserade på integrationen av Öresundsregionen. Utskottet uppmärksammar än en gång att arbetet med att stärka Öresundssamarbetet är ett prioriterat område för regeringen i den bilaterala relationen med Danmark.

Sverige och Island har fortsatt goda relationer och statsminister Ulf Kristersson och flera nytillträdde statsråd upprättade tidigt en kontakt med sina isländska motparter, enligt skrivelsen. Dåvarande statsminister Magdalena Andersson träffade statsminister Katrín Jakobsdóttir i anslutning till ett besök i London den 14 mars, och statsminister Ulf Kristersson träffade henne i marginalen till Nordiska rådets session i Helsingfors den 1 november. Såväl dåvarande utrikesminister Ann Linde som nuvarande utrikesminister Tobias Billström hade kontakter med Islands utrikesminister Þórdís Kolbrún Gylfadóttir för att diskutera det nya säkerhetspolitiska läget och möjligheterna till ett närmare samarbete. Utrikesutskottet konstaterar att motioner om fiskerinäringen i stort behandlas årligen av miljö- och jordbruksutskottet, senast i betänkande 2022/23:MJU14. Utrikesutskottet inte har anledning att göra något annat ställningstagande.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker utskottet motion 2022/23:2370 yrkandena 44–46.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i ett antal motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 (bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Utskottet har vid en genomgång och beredning noterat att de motioner som finns i bilaga 1 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett utskott dessa motioner.

Skrivelsen och redogörelsen

Utskottet föreslår att skrivelse 2022/23:90 och redogörelse 2022/23:NR1 läggs till handlingarna.

Reservationer

1. Nordiskt samarbete och gränshinder m.m., punkt 1 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 2–4, 18, 27, 28, 31, 34, 35, 40 och 43 samt

avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 3, 7, 8 och 15 samt

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringens profilering genom podcasten Nordic Tasks är endast ett digitalt och medialt verktyg som för övrigt bedöms vara relativt okänt för de flesta medborgare i Norden. Den sannolika effekten i att nå ut och göra oss kända för våra värderingar genom denna metod internationellt är därmed liten. De nordiska länderna är dessutom redan kända för sina värderingar främst i fråga om jämlikhet och miljö och andra värden. För att lyckas bättre med en framgångsrik profilering behöver Norden snarare visa omvärlden vad vi åstadkommer, vilka resultat vi har t.ex. i fråga om återvinning, välfärd, säkerhet och framför allt våra exporterade produkter, i vår handel. Vi behöver profilera oss på ett sådant sätt att det bidrar till en förstärkt ekonomisk ställning att finansiera vår trygghet och välfärd och en förmåga att synliggöra nordiska värden i form av inte minst kultur och natur, vilket också kan stimulera besöksnäringen.

Regeringen anger i skrivelsen ett antal konkreta gränshinder som den avser att lösa. Det är generellt sett bra med kvantifierbara målsättningar, men för att nå den övergripande visionen om världens mest integrerade region bör de nordiska samarbetsministrarna varje år tillämpa en annan metod – de bör i början av året mötas för att samla den fullständiga listan av gränshinder och föreslå konkreta lösningar på varje hinder med målsättningen att dessa ska vara lösta när året är slut. Denna procedur bör upprättas varje år för att snabbt mota undan hindren och ständigt få en översiktsbild över vilka nya hinder som har uppstått. Då kan man säkerställa att gränshinder inte växer fram och blir liggande i långbänk utan att de snabbt och effektivt motverkas och löses ut.

Detta är den metod som på riktigt innebär att Norden kan nå målsättningen om världens mest integrerade region

Sverigedemokraterna vill etablera ett nordiskt lagråd som proaktivt kan skanna kommande lagstiftning i våra respektive länder för att i ett tidigt skede upptäcka och undanröja nya gränshinder och utreda formerna för detta. Ett nordiskt lagråd ökar möjligheterna att på ett tidigt stadium motverka gränshinder innan de har hunnit skapas och etableras. Det nordiska lagrådet ska parallellt med arbetet för att motverka nya gränshinder också verka för att stödja Lagrådet i dess arbete med att upplösa existerande gränshinder. Goda exempel på när man har lyckats lösa regionala gränshinder med samverkan över nationsgränserna bör lyftas fram och uppmuntras i gränsområden där det är stor rörlighet mellan våra länder

Norden är ett starkt varumärke i världen och ses som en politiskt stabil region med långvarig demokrati. Norden ses som intressant också för våra innovationer och vårt handelsutbyte samt i egenskap av besöksmål. Naturligtvis har coronapandemin slagit in som en broms och kraftigt påverkat resandet och utbytet till vår region, liksom i världen i övrigt. Den nordiska attraktionskraften och vår långa tradition av diplomati tjänar emellertid såväl diplomatiska kontakter som ökad handel över tid eftersom vi inte sällan är förknippade med kvalitativ industri, varor och tjänster, numera inte minst inom teknikindustrin och den digitala utvecklingen. Sammantaget har vi ett flertal styrkor. Det gäller förstas också Norden som besöksmål. Stora nordiska kultur- och profileringsåtgärder som Nordic Cool eller Nordic Matters som hölls på Southbank Centre i London och nyinvigningen av Nordic Heritage Museum i Seattle under 2018, där man framhäver olika fenomen, arv och miljö som är unika för Norden, bör uppmuntras, liksom Nordic Innovation House – detta för att sprida intresse och förståelse för nordisk kultur, innovation och design i omvärlden, inte minst i syfte att öka intresset för Norden som besöksmål och handelspartner. Våra möjligheter att marknadsföra resurser som inte går att utlokalisera, såsom kultur- och naturturism, är utan tvekan viktiga faktorer för att förstärka framför allt turism och besöksnäring i Norden. Förslag kan mejslas fram redo att sjasättas i takt med vaccineringen och att resandet efter pandemin återigen tilltar.

Sjukvårdspersonal vittnar om att sjukvården är mycket ansträngd – att det är en ständig brist på personalresurser. Samordning av vårdens resurser är därför en kritisk fråga. Vi förespråkar därför en nationell samordning av vårdresurser. Samtidigt vore det bra om de som ansvarar för nationell samordning i alla de nordiska länderna gemensamt utbyter information om och kartlägger det totala resursbehovet i hela Norden. Det skulle öppna för att de nordiska länderna kan avlasta varandra när det under vissa tidsperioder uppstår ett ökat tryck på vårdresurserna i något av länderna och på något särskilt område.

Utbudet av nordiska privata vårdaktörer som kompletterar och bidrar på hälsovårdsmarknaden är en möjlighet som skulle kunna ge ökad kvalitet och kortare kötider. Det skulle bidra till en större avlastning av vården i de olika

länderna. Därför skulle en standardisering och harmoniserad lagstiftning för privata vårdföretag och en enhetligare marknad inom de nordiska länderna innebära ytterligare integration inom Norden och samtidigt vara ett verktyg för att avlasta den offentliga vården och för att bättre kunna täcka det totala vårdbehovet. Därför föreslår vi att det tillsätts en utredning om hur en harmoniserad lagstiftning på området skulle kunna se ut.

Sverigedemokraterna anser att en jämställdhetspolitisk linje inom Nordiska rådet bör syfta till att hålla alla grupper jämställda. Vi vill inte lyfta fram utvalda grupper inom jämställdhetsområdet. I stället ska området kort och gott betecknas Jämställdhet – lika för alla berörda grupper.

Inom ramen för det nordiska samarbetet bedrivs finansmarknadsforskning. Vi ser inte riktigt behovet av att sådan forskning utan tydlig riktning ska bedrivas i Nordiska rådets regi, särskilt eftersom sådan forskning redan bedrivs på en hel del handelshögskolor runt om i Norden. Däremot är det av stor vikt för de nordiska länderna att kriminaliteten stävjas. Forskning och utredningar som tar fasta på hur de finansiella marknaderna i Norden och över gränser kan utnyttjas genom olika skalbolag och diverse lukrativa upplägg används för att tvätta pengar och finansiera kriminell verksamhet.

Under lång tid har de nordiska valutorna hållit sig relativt stabila utan några större fluktuationer. Samtidigt har räntorna successivt sjunkit över tid och ligger på relativt låga nivåer. En generation senare ser vi återigen hur inflationen tagit fart, och risken för en ny ekonomisk kris av liknande typ är påtaglig. Under 1990-talet drabbades Sverige av mycket höga räntor när Riksbanken försökte motverka spekulation i den svenska kronan. Det lyckades inte och innebar en ekonomisk kris där hushåll och företag gick i konkurs. Till skydd för de nordiska ländernas ekonomier vill vi se att en utredning tillsätts för att utveckla en framtida modell för hur en krisfond ska fungera som försäkring för att hantera extrema räntor och avvikelser i valutakurser. Den gröna omställningen har länge varit en prioriterad fråga i Norden. Det ligger i vår natur att innovation är en stark industri i våra länder. Men den omställning som görs i Norden får inte vara förgäves. Vi i Norden ska fortsätta arbeta mot en ren energiproduktion som industrin och samhället kan förlita sig på.

Utöver det ryska hotet finns fortfarande hotet från radikal islamism kvar, och det har under perioder under våren dessutom eskalerat och yttrat sig i upplopp i flera svenska samhällen och utanförskapsområden. Vi har de senaste åren sett hur Islamiska staten (IS) har rekryterat medlemmar, inte minst i Sverige. Diskussionen om hur dessa individer med barn antingen ska hållas kvar där de har stridit eller få återvända till Norden efter de terrorhandlingar som de har begått har varit en politisk fråga högt uppe på dagordningen i våra länder. Vi har de senaste åren sett hur personer i nordiska länder radikaliserats och valt att stödja terrorism, antingen genom aktiviteter inom Norden och Europa eller genom att resa utanför Europas gränser. Sverigedemokraterna verkar för ett ökat samarbete mot detta mellan de nordiska länderna. Med ett näst intill besegrat IS har problemet med terrorresor till Mellanöstern avtagit. I stället har vi sett en ökande våg av återvändande terrorister till Norden. Det

är viktigt att varje land tar sitt eget ansvar och genomför nödvändiga lagändringar för att stoppa terrorism och terrorresor, såväl från som till Norden. Här har Sverige ett stort ansvar då vi i normala fall genom öppna gränser och bristande ID-kontroller jämte en omfattande immigration saknat förmåga att upprätthålla kontroll och trygghet, vilket har lett till att frågan om gränskontroller mellan de nordiska länderna har aktualiserats. Målet måste vara fungerande yttre gränskontroller i EU och en gemensam nordisk yttre gränskontroll, så att passfrihet och smidig rörlighet inom Norden kan återupprättas, men på kort sikt kommer gränskontroller tyvärr ändå att krävas. Vi efterfrågar ett fördjupat samarbete och dialog mellan våra nordiska länder mot terrordörelser och radikaliserings – detta för att göra arbetet så effektivt som möjligt. Det här är viktigt ur flera perspektiv, dels för att inte ytterligare bidra till att destabilisera regionen i framför allt Syrien och Irak och för att avhjälpa det mänskliga lidande som pågår, dels för att värna säkerheten i Norden, förhindra ytterligare radikaliserings och minska risken för terrorbrott i Sverige och Norden. Politisk islam vinner också framsteg genom civilsamhället i framför allt Sverige, och även här behöver vi utbyta erfarenheter och modeller för att förebygga att västerländska fri- och rättigheter begränsas i Sverige och Norden på kort och lång sikt. Tillsätt därför en nordisk projektgrupp som ska bedriva löpande operativ granskning av de islamistiska samfunderna i Norden i syfte att beivra eventuell terrorism motiverad av politisk islam.

Av pandemin har vi lärt oss att det behöver finnas förberedda regelverk som möter samhällskriser. Därför föreslår vi att det inrättas en gemensam nordisk krismekanism som ska vara beredd att omgående träda i kraft vid pandemier. Den ska bl.a. innefatta ett särskilt nordiskt inresebevis som möjliggör gränspendlares frihet att driva sitt företag eller för anställda att komma till sin arbetsplats trots pandemi och allmänna restriktioner.

2. Nordiskt samarbete och gränshinder m.m., punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 3, 7, 8 och 15 samt

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 2–4, 18, 27, 28, 31, 34, 35, 40 och 43.

Ställningstagande

Nordens kanske största tillgång är den fria rörligheten och passfriheten. På senare år har vi sett hur denna utmanats gång på gång. Under senare år har gränserna mellan de nordiska länderna flera gånger och på flera håll varit så gott som stängda. Vi har också sett att nya gränshinder uppstått. Nu senast under pandemin. På flera områden utmanas därmed kärnan i den nordiska grundlagen Helsingforsavtalet. Vi kan inte låta denna utveckling fortsätta om Norden ska vara den framgångsrika, klimatsmarta integrerade region som vi bestämt oss för att bli. Därför bör en samnordisk utredning tillsättas som utvärderar hur gränshinder kan motverkas och hur stängandet av gränser i Norden kan förhindras. Denna bör innefatta Gränshinderrådets roll och huruvida ytterligare krav bör ställas för att upprätthålla den fria rörligheten i Norden. Målet bör vara en tydlig och framåtsyftande strategi för Nordiska rådet.

De gränsregionala informationstjänsterna är av stor betydelse för att förmedla information och kunskap till Nordens invånare, inte minst kopplat till rörlighet och den gemensamma arbetsmarknaden. Deras betydelse har tydliggjorts ytterligare de senaste åren och Sverige bör vara drivande för att säkerställa att dessa viktiga institutioner på bästa sätt kan tjäna medborgarna och därmed stärka det nordiska samarbetet.

Inom Norden behövs operativa strategier för hur allvarliga samhällshändelser som drabbar Norden som helhet kan mötas. När det gäller just förmågan att hantera kriser finns för få funktioner på plats inom ramen för det nordiska samarbetet. Därför är det viktigt att den utvärdering som görs efter coronakrisen inte enbart ägnar sig åt rena krisberedskapsfrågor eller hälsopolitik utan också analyserar hur Norden bättre kan samarbeta på andra områden, exempelvis för att bemöta ekonomiska kriser och kraftigt stigande arbetslöshet till följd av omvälvande händelser. Sverige, liksom Nordens övriga länder, bör ta ansvar för att se till så att en grundlig utvärdering görs inte bara nationellt utan på nordisk nivå.

Samtidigt ser vi hur gränshindersproblematik också drabbar jämställdheten. Medan verksamheter i mansdominerade yrken ges undantag försvåras arbetspendling för kvinnodominerade yrken. Detta är allvarligt och behöver belysas.

Den nya säkerhetspolitiska situationen, liksom vad som i övrigt anförts i denna motion, understryker behovet av att de nordiska länderna gemensamt strävar efter att aktualisera och stärka det nordiska samarbetets funktionssätt. Vi menar därför att regeringen bör medverka till en översyn och modernisering av Helsingforsavtalet (Samarbetsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige) i linje med vad bl.a. Mittengruppens partier anför i Nordiska rådet. Arbetet bör inte hastas fram, varför det är viktigt att diskussionerna om detta kan fortsätta snarast.

3. Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration, punkt 2 (S, C)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Kerstin Lundgren (C) och Johan Büser (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2 och

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1 och

avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 6–13, 29 och 30.

Ställningstagande

Som ett led i visionsarbetet görs nu många satsningar för ett grönare Norden, och för en effektiv och ansvarsfull klimatpolitik. Det är bra och viktigt. Samtidigt måste såväl den svenska regeringen som Nordiska ministerrådet fullt ut ta ansvar också för visionens löften om den nordiska integrationen. Det finns många lärdomar att dra av de senaste årens erfarenheter. En av de viktigaste är kanske hur viktigt samarbetet med våra grannländer är – i synnerhet i kristider. Detta innebär också att den vision som Nordiska ministerrådet enats om, att Norden ska vara världens mest integrerade och hållbara region 2030, framstår som än mer angelägen. I det arbetet är det viktigt att regeringen bidrar till att åtgärder genomförs som gör att båda delarna av visionen kan uppnås, dels på hållbarhetsområdet, dels när det gäller den nordiska integrationen.

Det är med oro vi sett hur den nordiska kultur- och utbildningsbudgeten tenderat att användas som finansieringspost för åtgärder inom andra sektorer, trots att kultursamarbetet och möjligheten för människor att studera och utbilda sig med hela Norden som spelfält är grundläggande för en starkare nordisk integration. Här menar vi att regeringen bör bidra till att nedskärningar som allvarligt skadar samarbetet på kultur- och utbildningsområdet inte genomförs.

4. Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration, punkt 2 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 6–13, 29 och 30 samt

avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2 och

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

De nordiska länderna, så även Norge, har i praktiken anpassat oss till EU:s mervärdesskattedirektiv, men vi har valt olika skattesatser och olika antal reduktioner. Det har förstås statsfiskala motiveringar i de olika länderna, men med tanke på att våra länder handlar mycket med varandra bör en utredning tillsättas med förslag om ökad grad av harmonisering mellan de nordiska ländernas momssatser för att skapa en mer harmoniserad nordisk marknad. Denna utredning syftar till att långsiktigt säkra vår handel, stärka arbetsmarknaden och öka den nordiska integrationen.

Norden ska inte vara något främmande inom det svenska skolväsendet, eller för den delen i andra nordiska länders skolväsen, utan något återkommande som man naturligt kan känna en stark samhörighet med. Inom ramen för utbildningsutbytet bör man därför öka omfattningen av studiebesök hos de nordiska myndigheterna och andra nordiska skolor. Det officiella nordiska samarbetet och däribland Nordiska rådet och ministerrådet bör vara lika självklart och känt som Europaparlamentet och EU-kommissionen. Vi sverigedemokrater har inom ramen för vår partigrupp Nordisk frihet framställt ett förslag om nordiska vänskapsskolor. Detta är ett av flera förslag med verktyg och vägar som skulle leda till mer kontakt med de nordiska språken för skolelever i hela Norden och därigenom vara en av flera byggstenar för att vända trenden av nedåtgående språkförståelse.

Samtidigt kan vi konstatera att den nordiska språkförståelsen befinner sig i ett skört läge, då den avtar bland yngre generationer, och särskilt svenskans ställning i Finland går tillbaka. Vi ser det som principiellt viktigt att understryka alla de nordiska språkens unicitet och okränkbara värde men vill samtidigt verka för ökade insatser för att förstärka och förbättra den nordiska språkförståelsen redan från den tidiga skolåldern. Den nordiska

språkförståelsen behöver stärkas i flera delar av samhället. I skolan ska vi verka för att bredda utbudet av nordiska studier. Den nordiska gemenskapen bör i skolan stärkas på handfasta vis genom undervisning i nordisk kultur, historia och språk. Att ha som långsiktigt mål att bredda möjligheten till elevutbyten mellan skolor och lärosäten inom Norden för att stärka språkförståelsen, men också öka kunskapen om kultur och samhälle, bör vara prioriterat.

Sverigedemokraterna ser mycket positivt på att främja och stödja forskning inom Norden – inte minst forskningen vid de nordiska forskningsinstitutionerna – samt betydelsen av det arbete som t.ex. Nordforsk bedriver och har bedrivit under årens lopp. Vi ser också behovet av att bibehålla och stärka forskningsinstitut som detta. Nordforsk bör ges förutsättningar att fortsätta verka som en samlad kraft som för forskare från de nordiska länderna samman för högkvalitativa studier, vilka för både Norden och Sverige framåt i utvecklingen. Samtliga nordiska länder har framstående forskare inom flertalet olika områden, med Nobelpristagare sprungna ur flera av våra länder. Det finns således betydelsefull forskningstradition av både grund- och spetskaraktär, en mycket stabil grund att bygga vidare det nordiska forskningssamarbetet på. En modell som med fördel kunde utredas är hur forskningsorganet Nordforsk m.fl. paraplyorgan kan vässas och förstärkas i sina roller som nordiska forskningsnav. Ökad ekonomisk tilldelning, vilket kan utgöra incitament för de främsta forskarna i Norden och internationellt att söka sig till och verka vid instituten och därigenom bidra till att upprätthålla nordisk forskningssamverkan på hög nivå är en metod. Vidare kunde etablering på fler universitetsorter i Norden med fördel ses över för ökad nordisk nytta i den bredare akademiska miljön och därigenom anlägga fler vägar till det nordiska forskningssamarbetet. Det bör också vara en prioritet att verka för ökad samverkan mellan lärosäten i Norden, för att stärka såväl språk- som utbildningsutbyte. Utan ett integrerat språk-, utbildnings- och praktikutbyte tunnas såväl synergieffekter som den naturliga folkliga förankringen av det nära nordiska utbytet på sikt ut. Språkförståelse byggs på grundskolenivå och utvecklas på universitets- och högskolenivå.

Det är vanligt att de humanistiska fakulteterna på universitetsnivå erbjuder studier i andra språk än de nordiska språken. Det förekommer att det erbjuds kontinentala språk såsom franska och spanska men även språk i fjärran kulturer såsom kinesiska eller arabiska. Det är inte negativt i sig att dessa språk erbjuds, men sanningen är att det inte är de språk där vi har vår största handel. Faktum är att vår handel i denna tid i första hand sker med länder inom Norden, Tyskland, Storbritannien och USA även om andra länder också finns representerade till en mindre andel. Därför vill vi säkerställa att samtliga av de humanistiska fakulteterna på alla de nordiska högskolorna och universiteten erbjuder minst ett nordiskt språk men helst samtliga.

Det språkliga utbytet mellan svenskar, norrmän och danskar är självklart relativt naturligt på grund av att de tre språken är mycket besläktade och ingår i en gemensam språkfamilj. Däremot är skandinaviskan för de flesta i Norden

ett relativt okänt språk. Än mindre kunskaper finns bland nordbor i det finska och det isländska språket. Särskilda insatser i skolan för ökad förståelse för dessa språk är någonting som bör finnas tillgängligt i både grundskolan och gymnasiet och på högskolor och universitet.

Den neddragning i kulturbudgeten som gjorts av Nordiska ministerrådet till följd av att miljö- och klimatbudgeten expanderat kraftigt är en neddragning vi menar är djupt olycklig och skadar det nordiska samarbetet på sikt. Om vi ska kunna fortsätta att utveckla vårt gränsöverskridande samarbete på kultur- och utbildningsområdet måste även de ekonomiska förutsättningarna för det finnas på plats. Nu har man i stället slagit in på ett sluttande plan. Den budgetneddragning som nu är verklighet försvårar samverkan och utveckling på de arenor som är grunden för det nordiska samarbetet och dess legitimitet och återväxt i de yngre generationerna. Sverigedemokraterna förespråkar i motsats till detta ett förstärkt samarbete inom kultur- och utbildningsområdet, vilket bl.a. innefattar den nordiska språkförståelsen, en nordisk kulturkanon som en naturlig utveckling av den litteraturkanon som redan existerar och ett tätare samarbete kring friluftslivet och marknadsföring av Norden som besöksmål.

För över ett decennium sedan beslutade den borgerliga danska regeringen med stöd av Dansk Folkeparti att låta sju kommittéer påbörja arbetet med att ta fram förslag på verk som kunde anses som en särskilt värdefull del av det danska kulturarvet och tillsammans utgöra en dansk kulturkanon. De områden som berördes var arkitektur, bildkonst, design och konsthantverk, film, litteratur, konstmusik, populärmusik, scenkonst och barnkultur. Det primära syftet med kulturkanonen var att den skulle fungera som en introduktion till det danska kulturarvet och stimulera till tankar och debatt kring konst- och kulturfrågor. Projektet bidrog starkt till att blåsa liv i den danska kulturdebatten. Trots de starka känslor som initialt omgav projektet har den färdiga kulturkanonen blivit väl mottagen i stora delar av det danska samhället. De danska kulturinstitutionerna har tagit kulturkanonen till sig och har med avstamp i denna skapat flera nya uppsättningar och verk. Även de danska skolorna som fått kulturkanonen tilldelad sig i bokform har dragit nytta av projektet, och många skolor använder den i dag som en utgångspunkt i sin undervisning. I dag har också en Danmarkskanon som samlar och förmedlar värden i dansk identitet tagits fram. I samband med beslutet om den danska kulturkanonen föreslog också den dåvarande danska undervisningsministern Bertel Haarder att en gemensam nordisk litteraturkanon skulle tas fram. Alla fem nordiska regeringar ställde sig bakom satsningen, och finansieringen skedde via Nordiska ministerrådet. Den nordiska litteraturkanonen presenterades 2008 och bidrog till både en ökad debatt och ett ökat intresse för den nordiska kulturen. Sverigedemokraterna menar att Nordiska ministerrådet borde följa upp satsningen på den nordiska litteraturkanonen genom att med inspiration från den danska modellen ta fram en ny, bred nordisk kulturkanon som även innefattar områden som arkitektur, bildkonst, musik, scenkonst, film och barnkultur. Den nuvarande strategin för det nordiska samarbetet kring

kulturella frågor under de närmaste åren har flera positiva inslag, men vi ser samtidigt förbättringspotential och ser därför med intresse på den kommande strategiplaneringen mellan Nordiska rådet och ministerrådet. Vårt förslag är att Sveriges nordiska samarbetsminister tar initiativ tillsammans med de andra samarbetsministrarna i Norden till att årligen exekvera en nordisk kulturkanon.

Den svenska modellen med goda arbetsvillkor för alla yrkesgrupper är något vi i de nordiska länderna tagit för givet under lång tid. Samtidigt har en ny svart sektor vuxit fram, inte sällan i samband med en okontrollerad och ansvarslös invandringspolitik. Vi anser att de nordiska länderna behöver ta ett samlat grepp om den svarta sektorn och genomföra en genomlysning och rapportering av tillstånden på arbetsmarknaden särskilt när det gäller arbetsplatser och sektorer med stor andel otrygga anställningar med låga löner. Rapporten bör presenteras årligen för att belysa hur väl de nordiska länderna arbetar med att motverka sådana arbetsförhållanden.

Sverigedemokraterna förhåller sig kritiska till beslutet att genomföra Nordiska ministerrådets samarbetsprogram på integrationsområdet med hänvisning till att integration av flyktingar inte är en uppgift som ankommer på Nordiska rådet, eftersom det inte utgör kärnan i det nordiska samarbetet. Sverigedemokraterna delar Nordiska ministerrådets bedömning att utbildning och arbete är två av nyckelförutsättningarna för en framgångsrik integrationsprocess. Att se till att invandrare har digital kompetens och språkförståelse är avgörande, liksom att arbeta för icke-diskriminering och jämlikhet och mot en ”hederskultur”. Sverigedemokraterna saknar dock från det nordiska samarbetet tydliga riktlinjer om invandrarens eget ansvar och vilja att bli integrerad i majoritetssamhället. Integration kan inte bara ske genom social- och utbildningspolitik utan förutsätter ett individuellt ansvar för att anpassa sig och bli en del av det nya landet som något helt centralt. Arbetsuppgifter följer därmed också med arbetsuppgifter. Sverigedemokraterna anser att detta är något som bör förtydligas mer i Nordiska ministerrådets program. Det gäller även i förhållande till ansvaret för att lära sig språket och ta ansvar för sin egen försörjning.

5. Näring, transport, energi och innovation, punkt 3 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 5, 14–17, 32, 33
och 38 samt
avslår motion
2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Handel och investeringar sker redan i dag mellan de nordiska länderna, men för att öka integrationen inom näringslivet bör samarbetsministrarna ta initiativ till att utreda en reform av de nordiska ländernas aktiebolagslagstiftning så att den harmoniseras. Inspiration kan t.ex. hämtas hos den danska lagstiftningen i fråga om både kravet på en lägre nivå för uppstartskapital och det senare kravet på buffert för att undvika likvidation – något som kan bidra till att förhindra att oseriösa bolag startas. En utredning bör tillsättas om en ny gemensam nordisk linje i dessa frågor.

Den tidigare regeringen har haft en linje när det gäller det näringspolitiska arbetets övergripande mål som innebär att bidra till hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i samtliga nordiska regioner samt att skapa ett effektivt samarbete i gemensamma näringspolitiska frågor. Sverigedemokraterna bejakar effektivt samarbete i gemensamma näringslivspolitiska frågor. Men den gröna omställningen med nedlagd kärnkraftsproduktion av el, instabil vindkraft och höjda bränsleskatter leder dock till högre priser, och i förlängningen driver det upp inflationen, vilket försämrar den reala ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften. Därför bör det näringspolitiska arbetets övergripande mål i stället handla om en energipolitisk strategi, gemensamma skattereformer och infrastruktursatsningar som på allvar kan skapa goda förutsättningar för ekonomisk tillväxt med starka reala inkomstökningar.

Ofta deklarerar målsättningen att Norden ska vara världens mest integrerade region. Men för att lyckas med det behöver varje kommun som angränsar till ett annat nordiskt land etablera en tydligare och smartare lokal nordisk myndighetsstruktur inom och mellan kommuner och regioner som på ett lokalt anpassat sätt kan skapa och utgöra reell nordisk nytta för medborgare som bor och arbetar i dessa gränsregioner.

De nordiska regionerna måste bli självförsörjande på energi. Vi kan inte förlita oss på energiimport från andra länder eller energiöverföring långa sträckor från norra till södra delarna av Norden eftersom dessa metoder bär på stora risker, driver upp energipriserna för hushåll, företag och välfärden och förstör bedårande vackra nordiska kulturlandskap. I stället krävs många små energienheter satta att bidra till självförsörjning i de lokala och regionala samhällena, vilket också sänker risker för energiförsörjningen och kostnader för användarna.

För att upprätthålla den nordiska välfärdsmodellen med ekonomisk utveckling och fler arbetstillfällen behövs också fler lönsamma innovationer. Runt om i våra länder finns dock redan ett antal innovationshubbar där startup-företag verkar. Det nordiska samarbetet skulle kunna dra nytta av att vara den sammanbindande kraften för alla dessa innovationshubbar, vilket också skulle kunna skapa en mer gemensam marknad av innovativa produkter och tjänster. Inom ramen för samarbetet bör vi se över möjligheterna att öppna ett Nordic Innovation House till stöd för nordiska startup-företag i Europa liknande det i New York, i flera andra större städer i flera världsdelar för att stärka det nordiska varumärket även på vår egen kontinent men också för att göra Norden mer synligt utanför Nordens gränser. Den samlade strategin skulle verka för både en stärkt inre marknad och export i andra världsdelar.

Den svenska Myndigheten för digital förvaltning (Digg) arbetar med att digitalisera det som i samhället och i den offentliga sektorn inte är digitaliserat. Digg bör skapa ett gemensamt samråd med sina motsvarigheter i de andra nordiska länderna för att synkronisera digitaliseringen på nordisk nivå. Detta skulle bidra till målet om världens mest integrerade region. Det handlar om kommunicerande applikationer i de olika länderna inom samhällets alla områden, inte minst när det gäller rättspolitik, migrationen och folkbokföringen. Utöver detta kulturutbyte mellan de nordiska länderna och en systematisk hantering av nordiska språk inom myndighetssfären så att alla ländernas myndigheter och deras kontakter med nordiska medborgare alltid självklart finns tillgängliga på samtliga nordiska språk.

Genomförandet av Nordic-Baltic 5G Monitoring Tool kommer med en positiv teknisk utveckling. Samtidigt behöver vi vara vaksamma vid installation av nya informationssystem så att de inte för med sig betydande säkerhetsrisker. Utländska direktinvesteringar som görs i dessa system av auktoritära regimer utgör en risk för informationssäkerheten och kan utgöra grunden för framtida cyberkrigföring. Vi ser med oro på västvärldens beroende av auktoritära regimer och Kinas upprustning och inblandning i denna infrastruktur. I stället vill vi se att Norden gör sig mindre beroende av dessa länder, inte mer.

Det vore positivt om ett nordiskt transportministerium kan komma på plats då det förmodligen kan minska flaskhalsar i den ekonomiska utvecklingen. Dock är det viktigt att känna till att behoven av investeringar kan se mycket olika ut i de olika länderna baserat på avstånd. Det är också viktigt att förstå att fördelningen och delaktigheten behöver beröra hela Norden och inte enbart

storstadsregionerna. Därför bör ett transportministerium adressera närvaro på flera geografiska platser, både i huvudstäderna och i andra större städer, och en heltäckande nordlig geografisk representation. Vi vill därför se att ett transportministerium får en decentraliserad organisation väl förankrad i regioner och kommuner som tar in viktiga aspekter utifrån de regionala och lokala förutsättningarna med hänsyn till lokalsamhällen och landsbygd. Nordiska ministerrådet driver också på för att påskynda elektrifieringen av transportsektorn, förbättra förutsättningarna för elektrifierade vägtransporter på landsbygden och i gränsregioner samt att skapa förutsättningar för smidiga betalssystem för elbilsladdning. Risken med detta är att vi inte har en fungerande energiförsörjning som grund. Elpriserna är så höga i dag till följd av nedlagda kärnkraftverk att planerna för att elektrifiera transportsektorn ter sig som orealistiska utifrån gällande förutsättningar. Dessutom finns ingen strategi för hur landsbygd och glesbygd ska vara besörjda av elektrifieringen.

6. Näring, transport, energi och innovation, punkt 3 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 5, 14–17, 32, 33 och 38.

Ställningstagande

Ett samarbetsområde som på en och samma gång kan sägas gynna såväl den nordiska integrationen som hållbarheten i Norden är samarbetet kring transporter och infrastruktur. Vi noterar att regeringen i sin skrivelse anser att riksdagens tillkännagivande om att införa ett ministerråd för trafik, transporter och infrastruktur är slutbehandlat. Men det kan konstateras att verkligheten inte rört sig i den riktning som riksdagsmajoriteten beslutat. Man avfärdar helt enkelt tillkännagivandet. Med tanke på de behov som kommer att uppstå till följd av Sveriges och Finlands Natoanslutning är detta olyckligt. Norden behöver bättre verktyg för transportsamarbetet. Dessutom kan konstateras att det i Helsingforsavtalets artikel 1 står svart på vitt att samfärdseln är ett av de områden som ska vara föremål för samarbetet mellan de fördragsslutande parterna. Vi anser därför att ett ministerråd för trafik, transporter och infrastruktur ska inrättas, och att regeringen aktivt bör medverka till detta.

7. Miljö, klimat och livsmedel, punkt 4 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 1, 19, 21, 23, 25 och 26 samt

avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1 och

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 20, 22 och 24.

Ställningstagande

De nordiska länderna verkar för att genomföra den internationella planen för Agenda 2030 och är sannolikt bland de bästa länderna i klassen att lyckas. Det finns dock två problem med detta. Det ena handlar om att vi lägger ned koldioxidneutral energiproduktion som ersätts med oljebaserad energi som ökar de negativa klimateffekterna. Dessutom kan klimatmålen aldrig uppnås om inte också det riktigt stora utsläppslandet Kina gör en grön omställning från kolkraft till CO₂-neutral energiproduktion. Norden har en relativt liten andel av utsläppen i ett globalt perspektiv. Det har försumbar betydelse hur lite eller mycket de nordiska länderna minskar sina utsläpp så länge Kina fortsätter att öka mängden kolkraft och CO₂-utsläppen i rask takt – när Kina inte är med och bidrar med minskade koldioxidutsläpp. Därför behöver den mest prioriterade uppgiften för regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet och Agenda 2030 vara att öka den koldioxidneutrala energiproduktionen i Norden och samtidigt arbeta för att Kina minskar antalet kolkraftverk och vänder sin utsläppskurva nedåt.

Hållbarhetsbegreppet handlar om balans mellan olika värden, oftast mellan miljö, sociala värden och ekonomi. Utan denna balans blir ambitioner lätt både utopiska och skadliga. Nordisk frihet, där Sverigedemokraterna ingår, har agerat flera gånger under det gångna året och fått gehör för att de sociala och ekonomiska värdena inte ska glömmas vid hållbarhetsansatser, t.ex. inför COP 26 och Stockholm + 50. Vidare har Nordisk Frihet hållit emot klimatförslag som vi bedömer skulle skada Nordens ekonomier och de nordiska folkens livskvalitet eller vara ogenomförbara; t.ex. har Nordisk Frihet tillsammans med andra stoppat ett gemensamt nordiskt datum för fossilfrihet. Länderna är alltför olika för att kunna enas om ett datum. Ett gemensamt datum skulle ge ett ganska litet mervärde, med tanke på de åtaganden som de respektive

länderna redan har gjort. Ett sådant gemensamt datum skulle inte heller på ett lika träffsäkert sätt kunna beakta negativa effekter på de värden som står i konflikt med ambitionen i de olika länderna. Vi anser att regeringen bör verka för en översyn av samtliga projekt inom Nordiska ministerrådet som görs för förbättrad hållbarhet. Översynen bör syfta till att se till att minst följande tre aspekter av hållbarhet beaktas och balanseras: miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Helst bör även kulturell hållbarhet beaktas och ingå i avvägningarna.

En helhetssyn är lika nödvändig för att avfallshanteringen ska vara hållbar. Nordiska rådet antog hösten 2020 en rekommendation om strategier för återanvändning. Enligt den rekommenderar Nordiska rådet att avfallsexport endast ska ske till verksamheter som kan dokumentera återvinning eller försvarbart bortskaffande av avfallet. Styrkan i ett sådant nordiskt samarbete är att länder inom Norden ska kunna specialisera sig och hjälpa varandra med omhändertagandet. På så sätt kan avfallet lättare bli en resurs. När det fungerar väl torde handeln med avfall i Norden öka. Redan i dag exporterar Norge stora mängder avfall till svenska förbränningsanläggningar, där avfallet förbränns under bästa möjliga förhållanden för rökgasrening och alstring av energi.

Fiske är en traditionell och viktig näring i alla våra nordiska länder. Ekonomisk, miljömässig, social och kulturell hållbarhet måste säkerställas. De nordiska fiskarna fiskar ofta på samma vatten. De nordiska länderna kan underlätta hållbarhet genom samarbete om regler och målsättningar såväl som kunskapsinhämtning. Många fiskbestånd är hårt ansträngda i dag, vilket kan leda till att de inte kommer att kunna utnyttjas som resurs i framtiden. Det östra torskbeståndet i Östersjön har redan nära nog kollapsat och oroande signaler kommer om torskbestånd i Västerhavet. Minskade bestånd får också stora effekter på det traditionella kustfisket och därmed kulturarvet. Genomtänkta strategier med helhetssyn, som omfattar alla de nordiska länderna och fiskets olika värden, har i ljuset av detta möjlighet att skapa synergieffekter mellan långsiktig näringsverksamhet, kulturarv och miljö. Som det är i dag kan regler för både metodik och utrustning skilja sig åt. Sverigedemokraterna anser att regeringen i ett första läge bör ta initiativ till dialog med övriga nordiska länder för att utveckla gemensamma miljöstandarder och utveckla förvaltningssystemen i de olika länderna så att de harmonierar med varandra. Utifrån det nordiska arbetet kan sedan diskussioner tas upp med övriga stater runt Östersjön. Målsättningen bör vara att optimera den långsiktiga nyttan, säkerställa livskraftiga fiskbestånd och möjliggöra ett levande kustfiske. Torskbestånden drabbas hårt av ökande sälpopulationer, och sälår förstör fiskeutrustning. Sannolikt bidrar den historiskt stora populationen av säl även till att torsken drabbas i högre utsträckning av parasiter, vilka värdväxlar mellan säl och torsk. Möjligheterna till jakt på säl har ökat i Sverige genom oppositionens försorg, men incitamenten för den svåra säljakten är för små för jägarna när de inte tillåts sälja sälprodukter. Vi anser att regeringen ska ta initiativ till att Norden samlat driver frågan i internationella forum om återupptagna möjligheter till försäljning av sälprodukter. En effekt av ökande

koldioxidhalter i atmosfären och ökande temperaturer är försurning av våra hav. Försurningen hotar att påverka förutsättningarna för ekosystem och organismer, som i sin tur hotar att förändra och försämra för havets näringar och övriga livsbetingelser för kustborna. Nordiska rådet rekommenderade därför 2020 Nordiska ministerrådet dels att ta initiativ till ökat nordiskt samarbete i framtagande av kunskap inom området, inte minst om konsekvenser för kustborna och havens näringar, dels att utarbeta en långsiktig plan som leder till fungerande åtgärder för anpassning till och förebyggande av konsekvenser för näringarna och kustborna. Ett arbete har påbörjats med indikatorer kopplat till modellarbete för att följa utvecklingen och förutsäga konsekvenser. Resultatet ska fungera som underlag till kommande förhandlingar i Östersjöområdet och för beslut. Resultat från avläsning av indikatorer är alltid känsligt för valet av indikatorer och modellering har definitionsmässigt inbyggda osäkerheter. Det är därför viktigt att säkerställa kvaliteten på data och slutsatser så långt det bara går. Ett systematiskt nordiskt samarbete kan kvalitetssäkra arbetet med kunskapsutveckling och utveckling av åtgärder. Det gäller även själva forskningens förutsättningar. Ett ökat nordiskt samarbete kan skapa gemensamma forskningsmiljöer för studier av effekter på förenklade modellekosystem där man kan variera en eller flera parametrar. En sådan gemensam forskningsinfrastruktur ökar möjligheter till studier och leder naturligt till mer samarbete mellan olika forskningsinstitutioner. Sådana satsningar på förbättrade möjligheter till modellering och till förbättrade forskningsmiljöer förstärker varandra.

Djurskyddet inom de nordiska länderna har gamla anor och en djup folklig förankring. För många invånare i Norden är det goda djurskyddet en så viktig fråga att den betraktas som en del av den nationella och regionala kulturen och identiteten. De nordiska länderna står sig också väl vid en internationell jämförelse, men förbättringspotentialen är fortfarande stor, och på vissa områden har Norden halkat efter. Sverigedemokraterna menar att de nordiska länderna borde enas om en gemensam målsättning att vara världens ledande region i frågor som gäller djurskydd och djurens välbefinnande. Ett problem är att det fortfarande finns stora skillnader i djurskyddslagstiftningen och uppföljningen av denna mellan de nordiska länderna. Skillnader mellan länderna i detta avseende bidrar till att skapa ekonomiska incitament för ett bristande djurskydd, eftersom ett nordiskt land genom en svagare djurskyddslagstiftning kan skaffa sig konkurrensfördelar gentemot de övriga nordiska länderna. Reglerna kring slakt och kastning, pälsdjursuppfödning m.m. är andra områden där våra nordiska länder skiljer sig åt och kunde vinna mycket på att ta ett gemensamt grepp kring förbättringspotentialen. Även reglerna och formerna för uppföljning av djurskyddslagstiftningen skiljer sig åt mellan länderna. Sverigedemokraterna vill motverka alltför stora skillnader mellan de nordiska länderna och menar därför att Sverige inom ramen för det nordiska samarbetet bör arbeta för att de nordiska länderna i högre utsträckning än i dag harmoniserar djurskyddslagstiftningen och regelverket

för uppföljande kontroller så att bristande djurskydd inte ska kunna utgöra en konkurrensfördel inom Norden.

I den behandlade skrivelsen anger regeringen: ”Programmet Ny nordisk mat bidrar till gemensamma nordiska satsningar där måltidsupplevelser och de nordiska värderingarna är en viktig del av profileringen.” Det kulturarv som finns inom den nordiska matkulturen är något som vi värnar som en viktig del av våra värderingar. Vi anser att det därför vore värdefullt om livsmedelspolitiken dels betonade kulturarvet i mat och livsmedel, dels lyfte fram frågor som maten och sjukdomar samt livsmedelslager inför kriser, eftersom folkhälsa och förberedelse för eventuella kommande kriser är av stor vikt.

8. Miljö, klimat och livsmedel, punkt 4 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1 och
avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 19–26.

Ställningstagande

Under 2019 enades Nordiska ministerrådet om visionen att Norden ska vara den mest integrerade och klimatsmarta regionen i världen 2030. Det är en vision som förpliktar. Såväl Nordiska ministerrådet som Nordiska rådet och de enskilda medlemsländerna måste aktivt bidra till att dessa målsättningar kan bli verklighet.

9. Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap, punkt 5 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 37, 41 och 42 samt avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 36, 39, 48 och 49.

Ställningstagande

En starkare och mer samordnad nordisk röst i EU är allt viktigare, då alltmer makt har koncentrerats till unionen på bekostnad av de självständiga nationalstaterna. Då våra nordiska länder delar såväl samhällssystem som värderingar och landsgränser har vi mycket att vinna på att samordna och koordinera oss såväl i arbetet på EU-nivå som i följderna efter beslut i EU, såsom inför genomförande av direktiv. Ett gemensamt nordiskt lagråd skulle också tjäna den samverkan, lagstiftningsprocessen och det proaktiva gränshinderlösandet väl. Många av de besvärligheter som existerat och fortfarande existerar mellan länderna är inte resultat av överlagda politiska beslut utan snarare just av det faktum att länderna inte samordnat sig innan nya nationella lagar stiftats eller restriktioner införts. Därtill är i princip hela Norden bundet av direktiv som antagits av EU, men det saknas i mångt och mycket en nordisk koordinering när dessa ska införas i nationell rätt. För att kriser bättre ska kunna hanteras i framtiden behöver Norden inrätta en koordinerad lagstiftning mellan länderna på alla berörda områden. Vi vill att regeringen utreder möjligheten att skapa rutiner för att koordinera införande av EU-direktiv i de nordiska ländernas lagstiftning, så att det inte uppstår oönskade olikheter. Vi menar att det finns stora vinster i att nya lagförslag kompletteras med en konsekvensanalys av hur de kommer att påverka relationerna till de nordiska grannländerna samt hur lagstiftningen slår mot människor och företag som bor och verkar över gränserna i Norden.

Coronapandemin, som har drabbat världen globalt men inte minst slagit hårt mot stora delar av Europa och de nordiska länderna, visar behovet av samverkan inom Norden. Att våra respektive länder väljer olika vägar att bemöta en pandemi beror möjligen på ländernas olika bedömningar och inrikespolitiska kulturer och är naturligtvis fullt legitimt med tanke på att vi är självständiga stater. Samtidigt är det av största vikt att det nordiska samarbetet

står fast och fortsättningsvis fungerar. En nordisk krisberedskap ska skapa förutsättningar för försörjning av bl.a. medicin och sjukvårdsmateriel till de nordiska invånarna. Ett annat gott exempel på nödvändigheten av en starkare nordisk krisberedskap är från den varma sommaren 2018. Efter omfattande skogsbränder och stora nationella påfrestningar i Norden syntes med all tydlighet behovet av samverkan, särskilt med våra närmaste grannar. Tack vare brandflyg, brandbilar och frivilliga krafter från andra länder kunde bränderna bekämpas och ännu värre katastrofer undvikas. Samtidigt illustrerade situationen att det finns ett stort värde i och behov av att vi nordiska grannländer i mycket högre grad upprättar en gemensam krisberedskap som utan onödiga hinder kan operera över våra gränser. Räddningstjänstssamarbetet Nordred möjliggör förvisso värdefullt räddningstjänstutbyte, men långt ifrån tillräckligt i förhållande till vad som skulle kunna organiseras och behövas vid kriser och katastrofer av dignitet och vidsträckt. Det gäller även sjukvården. Beroende på var i Norden medborgare bor råder olika förutsättningar, som t.ex. skillnader mellan städer, landsbygd och glesbygd. Därför är det viktigt att satsa på jämlik vård för alla, oavsett var man bor. Genom att öka det nordiska samarbetet inom området öppnas nya möjligheter. Sverigedemokraterna menar att vår samlade beredskap behöver inventeras, samordnas och koordineras. Vi menar också att vi skulle tjäna på att bygga upp viss beredskap tillsammans, såsom en gemensam brandflygsflotta, där vi skulle få ut avsevärt mycket mer förmåga och effekt genom att samverka kring resursförmåga än om varje nordiskt land ska bygga upp och upprätthålla beredskap som är svår att försörja på egen hand. Vi är från Sverigedemokraternas sida också beredda att ge i uppdrag åt regeringen att se över möjligheten till gemensamma beredskapslager där synergi- och samordningseffekter är betydande utifrån logistiska och ekonomiska perspektiv. Vi föreslår vidare att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ansvariga statsråd ska bejaka de initiativ som har tagits inom ramen för Nordiska rådet och se över gemensamma resurser i fråga om livsmedel, läkemedel, vattenförsörjning och sjukvårdsmateriel och var våra länder kan samverka samt ta initiativ till att avlägsna de gränshinder som eventuellt kan fördröja samverkan vid kriser.

De senaste åren har det sannerligen varit kristider i olika former. Valfärden har utmanats global smittspridning, krig i vårt närområde och sedan ekonomiska problem med höga energi- och bränslepriser och inflation som på nytt utmanar. Under denna period tillkännagav de nordiska statsministrarna 2019 att Norden 2030 ska vara världens mest hållbara och integrerade region. Coronapandemin innebar dessvärre ett kraftigt bakslag för det nordiska samarbetet, såväl psykologiskt som konkret i vardagen. Nya barriärer uppstod och friktion skapades mellan länderna och deras befolkningar till följd av att man på regeringsnivå inte koordinerade våra strategier mot pandemin från dag ett utan valde olika sätt att hantera situationen och mobiliteten vid gränserna. Samtidigt har vi kunnat se hur kriget i Ukraina manat länderna att komma närmare varandra, vilket varit pådrivet. Nordiska samarbetet har sett behovet

av att fatta beslut som är viktiga för att kunna möta stora samhällsproblem under kristider. Våra välfärdssystem är i gungning när ekonomin för med sig stora risker. Vi behöver förbereda oss mycket bättre nu på att hantera kriser inför framtiden och kommande kriser. För att komma till rätta med situationen och för att underlätta vid framtida kriser föreslår vi att det upprättas en nordisk krisberedskapskommitté direkt under statsministrarna för att finna bättre svar på hur varje tänkbar kris ska hanteras strategiskt och operativt. En modell skulle kunna vara att flytta Gruppen för strategisk samordning (GSS), som i dag lyder under Justitiedepartementet och inrikesministern, till Statsrådsberedningen och utvidga dess uppdrag till att inbegripa samordning på nordisk nivå. Den nordiska koordineringen i GSS skulle främst fokusera på samordning av insatserna i samband med kriser. Vid större internationella kriser är det vår mening att statsministern i det land som är ordförandeland i Nordiska ministerrådet omgående ska initiera ett samråd mellan de nordiska statsministrarna. Syftet är att utröna om det finns förutsättningar för ett likartat förhållningssätt och ett synkroniserat myndighetsarbete. Om så är fallet ska den nordiska krisberedskapskommittén ta vid. Om inte bör statsministrarna i god tid informera varandra om nationella åtgärder som kan påverka grannlandet, dess befolkning eller det nordiska samarbetet överlag. Dessa mekanismer hade sannolikt gjort skillnad under pandemin.

10. Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap, punkt 5 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 36, 37, 39, 41, 42, 48 och 49.

Ställningstagande

Många av de områden där de nordiska länderna behöver stärka sitt samarbete skulle våra länder ha nytta av varje dag. Men de skulle också vara av mycket stor betydelse om vi ställs inför nya kriser och utmaningar. Det handlar såväl om klimatfrågan som om säkerhetspolitiska kriser, hälsorisker och mycket annat. Erfarenheterna av covid-19-pandemin visar tydligt att den gemensamma nordiska krisberedskapen behöver stärkas. När länder

oberoende av varandra, på olika grunder, stängde gränser ledde det till förvirring och på vissa håll också till att krisen i bredare bemärkelse förvärrades. En rad exempel finns på hur enskilda medborgare i de nordiska länderna drabbats mycket konkret, dels på grund av att arbetspendling omöjliggjorts, dels på grund av att det fått betydande konsekvenser för människors privatliv. Inom Norden behövs operativa strategier för hur allvarliga samhällshändelser som drabbar Norden som helhet kan mötas. När det gäller just förmågan att hantera kriser finns för få funktioner på plats inom ramen för det nordiska samarbetet. Därför är det viktigt att den utvärdering som görs efter coronakrisen inte enbart ägnar sig åt rena krisberedskapsfrågor eller hälsopolitik utan också analyserar hur Norden bättre kan samarbeta på andra områden, exempelvis för att bemöta ekonomiska kriser och kraftigt stigande arbetslöshet till följd av omvälvande händelser. Sverige, liksom Nordens övriga länder, bör ta ansvar för att se till så att en grundlig utvärdering görs inte bara nationellt utan på nordisk nivå.

Ett exempel på hur de nordiska länderna genom gemensam arbetsmarknadspolitik kan stärka sitt samarbete kan vara att bygga upp gemensamma personalpooler inom samhällsviktiga områden. Detta kräver mer harmonisering av regelverk. I sammanhanget är det också viktigt att arbeta för att se till att nordiska medborgare har grundläggande kunskaper i nordiska språk, så att man har möjlighet att verka i grannländerna. Andra exempel på områden där samarbete kan minska sårbarheten inför framtida kriser är exempelvis energiområdet och frågor som gäller livsmedelsförsörjning.

Sedan den s.k. Stoltenberg rapporten (Nordisk samarbete om utrikes- och säkerhetspolitik) presenterades 2009 har försök gjorts att stärka samarbetet kring utrikespolitik, säkerhetspolitik och beredskapsfrågor. År 2019 publicerades en utvärdering av detta arbete som visade att även om insatser har gjorts har inget av de förslag som togs upp i Stoltenberg rapporten genomförts fullt ut genom de nordiska ländernas egna insatser. Det fortsatta arbetet utmynnade i att Nordiska rådets session 2019 antog en strategi för samhällssäkerhet. Under 2022 ställdes vi inför en helt ny säkerhetspolitisk verklighet. I februari inledde Ryssland ett illegalt anfallskrig mot Ukraina. Norden såväl som EU har unisont slutit upp bakom Ukraina och landets rätt att existera. Nordiska rådet och dess medlemsländer har med kraft fördömt det ryska agerandet, och det är viktigt att solidariteten med Ukraina består. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet måste nyttja de möjligheter som finns för att bistå det ukrainska folket, såväl under kriget som därefter. Som en följd av den folkrättsvidriga attacken mot Ukraina, och de nya säkerhetspolitiska realiteter som det ryska agerandet gett vid handen, har Finland och Sverige valt att ansöka om medlemskap i Nato. Sveriges och Finlands anslutning till Nato kommer att få stor betydelse för det nordiska samarbetet också på försvarsområdet. Nu går en gemensam försvarsplanering, inom ramen för Nato, från att ha varit ett önskemål till konkret verklighet. Här kommer det nordisk-baltiska perspektivet att vara av stor betydelse. I ljuset av detta bör Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bidra till att underlätta

denna process. Därför bör ytterligare steg tas i Stoltenbergrapportens anda, och förslag arbetas fram som stärker Nordens gemensamma säkerhet och försvar.

11. Arktis, punkt 6 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 47 och avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 17 och

2022/23:1460 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 1–5.

Ställningstagande

Miljön i Arktis är unik, och den biologiska mångfalden är av särskild vikt att bevara vad gäller både natur och djurliv. Kombinationen av ett långsiktigt miljötänkande och utvinning av naturresurser bör tas i beaktande. I Arktis finns många unika arter som riskerar att försvinna om inte hänsyn tas till mänsklig aktivitet i området. Det är även viktigt att identifiera kultur- och naturlämningar av höga skyddsvärden så att dessa kan skyddas från påverkan. Konkreta åtgärder för att förhindra rovdrift som kan skada miljön behöver också vidtas. Det är också viktigt att det finns beredskap för olika former av olyckor och utsläpp som allvarligt kan skada Arktis natur. I Arktis möts också stormakternas intressen där USA och Ryssland båda gränsar till Ishavet. Under den senaste tiden har Ryssland tydligt byggt upp sina militära förmågor i området och bl.a. öppnat flera nya baser. Den arktiska regionen och dess naturresurser samt möjligheter till nya transportvägar gör att även Kina har ett intresse för regionen. Ishavet utgör också ett område som är mycket lämpligt för patrullering av strategiska ubåtar, vilket gör området ytterligare intressant säkerhetspolitiskt. Arktis urfolk består av flera folk i den arktiska regionen, varav samerna är det folk som lever i de svenska arktiska områdena. Det är av största vikt att Arktis urfolk och de folk som finns i den arktiska regionen kan verka fritt och utan inblandning. Utgångspunkten behöver vara att urfolken ska kunna åtnjuta samma möjligheter och rättigheter som övriga folk i Arktis. Bevarandet av kulturen för folken i Arktis är en fråga som är viktig, och i Sverigedemokraternas tidigare budgetmotioner har vi satsat 2 miljoner kronor till Åjtte – Svenskt fjäll- och samemuseum och 2,5 miljoner kronor till Internationella Samiska Filminstitutet. Urfolken i Arktis och övriga

folkgrupper har ett unikt kulturarv som utvecklats under årtusenden och präglats av de särskilda miljömässiga förutsättningar som finns i Arktis. I Sverige behöver den samiska kulturen och kulturen för nordbor som verkat i Arktis bevaras.

12. Arktis, punkt 6 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 17 och avslår motionerna

2022/23:1460 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 1–5 och

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 47.

Ställningstagande

Det är mycket viktigt att Sverige är en stark röst i de frågor som rör den arktiska regionen. Men det är samtidigt viktigt att de nordiska länderna, genom det nordiska samarbetet, förenar sina krafter för en hållbar utveckling i regionen. Därför bör också dessa frågor ges hög prioritet inom Nordiska rådet och dess ministerråd. Dock måste det samarbetet samordnas med Arktiska rådets fortsatta utveckling. Arktiska rådet kommer med den säkerhetspolitiska utvecklingen att behöva sin egen redovisning.

13. Arktis, punkt 6 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1460 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 1–5 och avslår motionerna

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 17 och

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 47.

Ställningstagande

Livet i Arktis står inför stora utmaningar. Den globala uppvärmningen har drabbat Arktis och dess invånare särskilt hårt. Klimat- och miljöförändringarna är dramatiska i området. Isen smälter, vilket påverkar den biologiska mångfalden och levnadsvillkoren för befolkningen i regionen. Urfolket är särskilt utsatta, i synnerhet eftersom de ofta inte äger marken de brukar.

Det minskade istäcket skapar därtill nya förutsättningar för att nyttja naturresurser i området och nya farleder för sjöfart blir möjliga. Intresset för regionen har därför ökat hos såväl arktiska som icke arktiska stater i takt med att isen smälter. En ökad militär närvaro och aktivitet i regionen får säkerhetspolitiska konsekvenser.

Sverige är ett arktiskt land. Därför har vi ett särskilt intresse och ansvar för att bidra till ett konstruktivt internationellt samarbete i den arktiska regionen. Som ett av de åtta arktiska länderna ingår Sverige i Arktiska rådet.

Det är avgörande för den fortsatta stabiliteten i Arktis att berörda stater hanterar sina anspråk på kontinentalsockeln genom kontinentalsockelkommissionen, och accepterar rådgivande utfall av bedömningen. På samma sätt är det centralt att rätten till fri sjöfart längs Nordost- respektive Nordvästpassagen i enlighet med havsrätten upprätthålls, och att tvister om begränsningar av den fria sjöfarten i dessa sjöleder kan lösas med diplomatiska medel.

Sverige ska bidra till en stabil, fredlig och hållbar utveckling i regionen. Därför är det viktigt med väl fungerande internationella samarbeten och fortsatt och förstärkt dialog med arktiska och icke-arktiska aktörer i regionen.

Det är också av stor vikt att de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030 nås även i Arktis, och i det arbetet måste Sverige vara pådrivande. Den fossila eran är över och ingen utvinning av fossil energi i området ska förekomma.

De största oupptäckta olje- och gasreserverna i Arktis bedöms finnas inom kuststaternas kontinentalsocklar. Eftersom världen befinner sig i en klimatkris är det av yttersta vikt att dessa fossila naturtillgångar inte exploateras. Även havsbotten runt Nordpolen anses innehålla stora mängder naturresurser inklusive värdefulla mineraler. Internationella myndigheten för djuphavsbotten (ISA) har en viktig roll för skyddet av naturresurser på havsbotten i det fria havet. Här menar vi i Miljöpartiet att dessa naturresurser ska ligga kvar under havsbotten. Att borra efter gas, mineral eller olja i 3 Arktis oerhört känsliga natur och miljö är förödande. Det gäller i haven såväl som på land.

Vi behöver bli mer proaktiva för att minska utsläppen, och kraftfullt driva på för att de globala målen för hållbar utveckling ska nås i Norden. Vi ser ett behov av att förstärka och utveckla dialogen med aktörer i regionen med all form av utvinning av fossila bränslen förbjuds i Arktis och i haven utanför Arktis.

14. Bilateral relationer, punkt 7 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 44 och 45 samt avslår motion

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 46.

Ställningstagande

Norge är ett föredöme när det gäller upprättandet av en stabil egen energiförsörjning genom olja, gas och vattenkraft. Det har lagt en god grund för energiförsörjningen, Norges företag och dess starka arbetsmarknad. Många svenskar jobbar eller har jobbat i Norge, och vi bör följa upp erfarenheter av tillväxt och arbetsliv i Norge och dra lärdomar av vad som fungerar bättre i Norge. Sverige bör därför inom ramen för de bilaterala samtalen med Norge fokusera på dessa frågor.

Ser vi till Danmark har de lyckats mycket bättre än Sverige inte minst när det gäller migrations- och rättspolitik. Sverige behöver därför inom ramen för de bilaterala samtalen med Danmark prioritera dessa frågor för att öka vår kunskap om vad som har en påvisbar effekt inom dessa områden.

Särskilt yttrande

Nordiskt samarbete (SD)

Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD) anför:

Mot bakgrund av att flera av de frågor som rör handelspolitik, nordiska riktlinjer i miljöarbetet samt fiskerifrågor delvis behandlats i näringsutskottet och miljö- och jordbruksutskottet och med hänsyn till det pågående arbete som hänvisas till i betänkandet, väljer vi denna gång att uttrycka vårt stöd till dessa förslag i ett särskilt yttrande i stället för att reservera oss till förmån för berörda yrkanden. Vi avser att följa frågorna och utvecklingen framöver.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2022/23:90

Regeringens skrivelse 2022/23:90 Nordiskt samarbete 2022.

Följdmotionerna

2022/23:2370 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt genomförande av Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om profilering av Norden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja ambitionsnivån i gränshinderarbetet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera ett nordiskt lagråd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en gemensam nordisk bolagsrätt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ökad grad av harmonisering i den nordiska mervärdesbeskattningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om studiebesök hos Nordiska rådet och nordiska skolor i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskap i nordiska språk, nordisk kultur och historia i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt konkurrenskraftig elitforskning i Norden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiska språk på de humanistiska fakulteterna och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka språkkunskaperna i skandinaviska, isländska och finska och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt nordisk kultursatsning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordisk kulturkanon och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringspolitik och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om integrerad regionalpolitik och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om självförsörjande nordisk energipolitik och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt startup-nätverk och nordiska innovationshus och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att attrahera turism och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ambitionen att bli världens mest hållbara och integrerade region och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om helhetssyn och Svanen-märkning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om helhetssyn i avfallshanteringen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera klimatpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hållbara havsnärings och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krafttag för minskad övergödning av Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nordiskt djurskydd i världsklass och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordisk samordning av sjukvårdsresurser och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nordisk marknad för hälsovård och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rapportera missförhållanden på den nordiska arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om integration och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om synkroniserad digitalisering i Norden och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om risker i utbyggnaden av nya IT-nät och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nordisk krisfond och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Norden ska bejaka de juridiska och bilaterala förbindelserna mellan Norden och Storbritannien och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om koordinerad EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transport och infrastruktur i Norden och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt försvars- och säkerhetssamarbete och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan och granskning av islamismen och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nordisk krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nordisk krisberedskapskommitté och statsministrarnas samråd och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt inresebevis vid kommande samhällskriser och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bilaterala samarbeten med Norge med prioritet på energi, näringsliv och arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bilateralt samarbete med fokus på rättspolitik och migration och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bilateralt samarbete med Island med fokus på fiskerinäring och miljö och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Nordenområdessamarbetet avseende Arktis i fråga om miljö, kultur och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Nordenområdessamarbetet för de anglosaxiska öarna i fråga om tullar och handel och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Nordenområdessamarbetet avseende Tyskland i fråga om investeringar och handel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2371 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte bidra till att nedskärningar som allvarligt skadar samarbetet på kultur- och utbildningsområdet genomförs och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättande av ett ministerråd för trafik, transporter och infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn och modernisering av Helsingforsavtalet och tillkännager detta för regeringen.

Redogörelse 2022/23:NR1

Redogörelse 2022/23:NR1 Nordiska rådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2022.

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:539 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ytterligare samverka för att delta i G20 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga gemensamma tag för nordisk publicitet och förvaltning i andra länder genom exempelvis museer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:634 av Niels Paarup-Petersen (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkra att gränspendlare inte faller mellan stolarna vid kriser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen ska ta initiativ till att de nordiska regeringarna etablerar kommunikations- och samarbetsstrukturer för kristillfällen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en ny gränshinderstrategi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:847 av Daniel Bäckström (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska gränshinder och öka samverkan mellan Sverige och Norge och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1028 av Johan Hultberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en nordisk coronakommission och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en garanti för gränsfrihet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Gränshinderrådet och höja ambitionen i rådets arbete och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och stärka gränskommittéerna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1120 av Catarina Deremar m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetet för att göra Norden till den mest integrerade och klimatsmarta regionen i världen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kultur- och utbildningssektorernas betydelse för den nordiska integrationen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av hur gränshinder bättre kan motverkas och hur stängandet av gränser i Norden kan förhindras och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa de gränsregionala informationstjänsternas verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av de nordiska ländernas hantering av covid-19-pandemin och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat nordiskt samarbete för att hantera framtida kriser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare steg i Stoltenberggrapportens anda bör tas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att belysa hur gränshindersproblematik drabbar jämställdheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Norden som en stark röst i arktiska frågor och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1414 av Noria Manouchi m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtagandet av en nationell Öresundsagenda för att intensifiera arbetet med att skapa ökade förutsättningar för fortsatt integration och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1460 av Emma Berginger m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka och utveckla dialogen med aktörer i Arktis och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att all form av utvinning av fossila bränslen förbjuds i Arktis och i haven utanför, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka och utveckla dialogen med aktörer i Arktis med avsikt att stärka fred, säkerhet och stabilitet i Arktis och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt ska driva på för att de globala målen för hållbar utveckling nås även i Arktis och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att urfolken ska få större inflytande över hur marken och haven i Arktis används, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1713 av Noria Manouchi m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtagandet av en nationell Öresundsagenda för att intensifiera arbetet med att skapa ökade förutsättningar för fortsatt integration och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
8. Motioner som bereds förenklat		
2022/23:539	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	1 och 2
2022/23:634	Niels Paarup-Petersen (C)	2, 3 och 9
2022/23:847	Daniel Bäckström (C)	
2022/23:1028	Johan Hultberg (M)	1–4
2022/23:1414	Noria Manouchi m.fl. (M)	
2022/23:1713	Noria Manouchi m.fl. (M)	